

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

KOSZORÚ

A MAGYAR KÖLTÉSZET TAVASZI VIRÁGAIBÓL

FALUDI FERENC
ÁNYOS PÁL, BACSÁNYI JÁNOS, DAYKA
GÁBOR, VERSEGHY FERENC, VIRÁG
BENEDEK, KISFALUDY SÁNDOR
KAZINCZY FERENC, SZEMERE
PÁL, KÖLCSEY FERENC ÉS
BERZSENYI DÁNIEL
MUNKÁIBÓL
ÖSSZEÁLLITOTTA
KIRÁLY, GYÖRGY

///

G Y O M Á N, 1 9 2 1.
NYOMTATTATOTT KNER IZIDOR
KÖLTSÉGÉN ÉS BETŰIVEL

LaEur
K583ko

614739
8.7.55

FALUDI FERENC

KÖLTEMÉNYES MARADVÁNYIBÓL

A PIPÁRUL

OLASZ SONETTO FORMÁRA

Hív társam, dohányos börböncém,
Te tisztítod fejemet,
Szép pipám, égő kis kemencém,
Te enyhítéd mellyemet.

Füstecskéd kereng, forog, játszik,
És megvallom, vigasztal,
De alig tűnik s már nem látszik,
Azért engem meg is csal.

Sőt nem csal, leckét ad elmémnek,
Mert így lesz vége életemnek,
Élő ember, gondold meg:

Mint a füst oszlik hirtelenül,
Úgy magad is, fontold meg,
Elcseppensz egykor véletlenül.

UTRAVALÓ

Ne marasszuk, elmehet,
Amint tetszik, úgy vehet
A faképtül végbucsut;
Előtte az országot!

Már elindult jókorán,
Sebespostán szaporán.
A kakas is megörült,
Vigan szólott, hogy felült.

Minden lova rugjon fel,
A rud szege hulljon el,
Repedjen a gyepőlőszíj,
Pincetokja folyjon ki.

A forgószél kergesse,
Záporosó veresse:
Igen finom ember vólt,
Jó, hogy tőlünk elpatkólt!

TARKA MADÁR

Egy kis tarka madár víg kedvében
Szép gyümölcsös kertnek ment reptében.
Ha én tarka madár volnék,
Én is veled elrepülnék,
Tarka madár.

A kis tarka madár ott akadott,
Mert két lépvesszőcske közt ragadott.
Ha én tarka madár volnék,
Soha veled nem repülnék,
Tarka madár.

A kis tarka madárt kézre kapták,
Nem bántották, szépen ápolgatták.

Ha én tarka madár volnék,
Mégis veled elrepülnék,
Tarka madár!

A kis tarka madárt, jaj, fogságba,
Szorosan bezárták kalitkába!
Ha én tarka madár volnék,
Soha veled nem repülnék.
Tarka madár!

A kis tarka madárt jól tartották,
Cukorfalatokkal meghizlalták,
Ha én tarka madár volnék,
Mégis veled elrepülnék,
Tarka madár!

A kis tarka madárt kifosztották
Tarka tollaibul, nyársra vonták.
Ha én tarka madár volnék,
Soha veled nem repülnék,
Tarka madár!

KÍSZTŐ ÉNEK

Úri nemzet eredete,
Deli, jeles ép termete,
Gyöngyös, köves szép ruhája,
Ruhájánál szebb arcája;
De mit használ, ha hamis?

Szeme kökény, csillag fénye
Ámor csuda építménye,

Tüzet lobbant pillantása,
Mint az egek villámlása,
De mit használ, ha hamis?

Alabástrom fehér nyaka,
Piros rózsát nyit ajaka,
Sima márvány picin álla,
Tisztább hónál tisztább válla,
De mit használ, ha hamis?

Pindus hegyén szebb verseket
Nem mondanak énekeket,
Mint mikor ő torkát nyitja
És hárfáját megindítja;
De mit használ, ha hamis?

Szép, mikor varr, szép mikor ír,
Szép, ha nevet, szép mikor sír,
Szép, mikor ül, szép mikor áll,
Jól hajt térdet, cifrán sétál,
De mit használ, ha hamis?

Tréfás, nyájos, hizelkedő,
Bátor, vidám, kedveskedő,
Sokkal biztat mosolygása,
Teljes tárház ajánlása,
De mit használ, ha hamis?

FORGANDÓ SZERENCSE

Fortuna szekerén okossan ülj,
Úgy forgasd tengelét, hogy ki ne dülj:

[Ha

Ha szépen vezetett,
 Ha miben kedvezett,
 Meg ne örülj.
 Fortuna szekerén okossan ülj.

Jó kedve s kereke egyaránt jár:
 Forgandó, változó: ma kinccsel vár,
 Holnap lenyomorít,
 És megint bóldogít,
 Elhigyled bár:
 Jó kedve s kereke egyaránt jár.

Érdemre nem tekint, szemtelen, vak:
 Kire ma vont-aranyt, holnap szűrt rak.
 Tudják, kik táborát
 Lakták, és udvarát,
 Sok nagy urak;
 Érdemre nem tekint, szemtelen, vak.

Hol édes jó anyád, hol mostohád;
 Dolgárul senkinek számot nem ad.
 Megböcsül, megaláz,
 Magasztal, legyaláz,
 Bút hoz reád:
 Hol édes jó anyád, hol mostohád!

A FESZÜLETHEZ

Szüzek, ifjak, sirjatok,
 Mélyen szomorkodjatok,
 Keseregjen minden szív,
 Aki Jézussához hív.

Nincsen abban irgalom,
Hozzád buzgó fájdalom,
Aki téged meg nem szán,
Ó Jézus, a keresztfán!

Gyenge testén sebeit,
Vérrel buzgó kékeit,
Aki látja és nem sír,
Élő hittel az nem bír.

A kősziklák repednek,
Nap és hold setétednek,
Minden állat megindul,
Csak a bűnes nem busul.

Szállj szivedbe, sirasd meg
Bűneidet; s gondold meg:
Hogy az Isten fia vólt,
Aki érted így meghólt!

ÁNYOS PÁL

PANASZOS VERSEIBŐL

EGY HÍV SZÍVNEK KESERVE KEDVESE SÍRJÁNÁL

Ím, koporsód ajtajánál áll hív szeretőd,
De látom, hogy bé van zárva setét temetőd.
Nyisd fel! készen vár már ölem, hogy ölelhes-
[sen:

Szívem pedig, hogy itt veled elenyészessen;
Ah! kegyetlen Párkák,
Kik e sírba zárták
Szívemet,
Kedvemet
Füstbe oszlatták.

Ó Halál! mit kegyetlenkedsz az oly szíveken,
Kik csak most kezdtek örülni szent hívségeken,
Mit mutatod hatalmadat gyenge ágakon,
Csak tegnapi hajnalban nyílt virágszálakon?
Bús birodalmadnak
Mi örömet adnak,
Ha ezen
Erőtlen
Szálak hervadnak?

De nem jó hívemtől szózat, nem jó felelet.
Mely keresztül hatná ezt a gyászos fedelet;
[Ó,

Ó, pedig mely jól ismerte előbb szavamát!
 Most hágy először egyedül sírni magamat!
 Ha előbb könyvem folyt,
 Velem együtt gyászolt;
 Örömkünk,
 Gyötrelmünk
 Közönséges volt.

Már a halál feloldozta ily köteleit;
 Nem boríthatják már könyvek ékes szemeit.
 Nyúgodj tehát, áldott lélek, békességedben!
 Tudom, ha nem szólsz is, képem fenn van szí-
 Míg bennem a lélek [vedben.
 Piheg, gyászban élek;
 Már többet
 Vig kedvet
 Nem is reméllek.

EGY BOLDOGTALÁNNAK P A N A S S Z A I A HALAVÁNY HOLDNÁL

Szomorú csillagzat! mely bús sugárokkal
 Játsszol a csendesen csergő patakokkal;
 Csak te vagy még ébren boldogtalanokkal,
 Kiknek szívek vérzik s küszködik bajokkal.

Hallod hogy sohajtna kestdvélly homályában,
 Midőn a természet szunyadoz álmában.
 Nincs álom ezeknek gyászos kunyhójában!
 Eltűnt! eltávozott boldogabb hazában!

[Ott

Ott egy temetőnek látom keresztjeit:
Bágyadt szél mozgatja ciprus-leveleit:
Ó! az árnyékozza soknak tetemeit,
Kik velem érezték az élet terheit.

Egy fejr árnyéket szemlélek sírjából
Suhogva felkelni, halottas honjából;
Vajjon nem lesz-e ez azoknak számából,
Kik, mint én, könyveztek szívek fájdalmából?

Ó, bár felém jőne!... nem félnék képétől,
Többet reménylenék borzasztó lelkétől,
Mint élő halandók szemfényvesztésétől,
Kiknek számkivetve vagyok kegyelmétől!

Jaj! de ismét eltűnt... ez is fut engemet!
Talán észrevette hullani könyvemet!
Ó! Hát nincs már senki, aki nyögésemet
Hallaná, s enyhíteni akarná ügyemet!

Üss te boldog óra! amely inségemből
Ki fogsz szóllítani ily sok gyötrelmemből!
Szakaszd ki e sebes szívet kebelemből!
S csinálj port agyagból-készített testemből!

Talán majd valaki jó sírom szélére! . . .
S akasztván egy darab fátyolt keresztjére,
Reá emlékezik barátja szívére,
Egy könyvet gördítvén hideg tetemére.

BACSÁNYI JÁNOS

POÉTAI MUNKÁIBÓL

BÚSONGÁS

Im, a tavasz vége még el sem érkezett,
Már is a forró nyár heve következett.
Elmúltak vig kedvem kevés szebb órái,
Lehulltak reményem alig nyílt rózsái.
Itt az ősz, félig-ért ritka gyümölcseivel,
Közelget a tél is havával, jegével;
S míg fiatal korom napjait számlálom,
Eltűnik életem mint egy rövid álom.

SERKENTŐ ÉNEK

Szedjük életünk virágit,
Most, mikor még illatoznak,
S a tavasz vidám szellői
Lengedezve játszadoznak.

Kert az élet: de rózsáit
Óva kell s vigyázva szednünk,
S a tövistől, hogy kezünket
Meg ne szúrja, őrizkedjünk!

Szedjük óva s őrizkedve,
Szedjük hát, míg illatoznak,
Míg a vig tavasz szellői
Fürteinkben játszadoznak!

[Igy

Igy lehet még, szívepesztő
Bánatinkban csendesednünk,
S bal szerencsénk ellenére
Jobb reményre élemednünk.

Igy lehet bajunk felejtve,
Még örömben részesednünk,
S kertünk édes illatjától
Néha szinte részegednünk.

Szedjük életünk virágít,
Szedjük hát, míg illatoznak;
Míg a víg tavasz szellői
Fürteinkben játszadoznak.

GYÖTRŐDÉS

Ki nyög? melyik boldogtalan
Kiált megint e bú helyén?
Ki háborít fel untalan
Magánosságom éjjelén?

Hallom, hallom keservedet.
Te vagy lelkemnek egy fele!
Érzem minden gyötrelmedet,
Érzem; s szívem reped bele!

De ah! hozzád nem juthatok,
Hiába nyujtom karjaim.
Ah! senkit meg nem hajthatok,
Nem hallja senki jajjaim!

[Felel-

Felelnek im a kőfalak

S kérésimet kettőztetik:

Őrzőimtől, hogy lássalak,

Fájdalmim meg nem nyerhetik.

A kőfal szánja sorsodat,

S kérésid azt megilletik:

Őrzőidtől barátodat

Hogy láthasd! meg nem nyerhetik.

Nagy ég! tekintsd nehéz baját,

Küldj néki éltető reményt!

Avagy te nyisd meg ajtaját,

S bocsásd el, ó Halál, szegényt!

A SZENVEDŐ

Elmém veszélyes andalgásiból

Magamba térvén, s zárhelyem

Ezernyi könyveimmal áztatott

Porába hajtván térdemet,

Némán imádva tisztelem

Mennyei nagy felségedet!

Leborúlva csudálom

Megfoghatatlan bölcs tetszésedet!

Mert látom, érzem, hogy tilos felérni:

„Honnan, s miért van ennyi rossz?

Mért szenved úgy a jámbor erkölcs?

S mért győzedelmes a gonosz?”

[S hoz-

S hozzád emelvén újlag
Lánctól törődött két kezem,
S nedves homályban lábbogó,
Halálra vált, bús képemet,

Elődbe terjesztem — ne vesd meg, ó uram!
Elődbe terjesztem szokott kérésemet!
Halld meg keserve tengerének mélyiből
Hozzád kiáltó lelkemet!

Tekints le rám! Atyai kegyelmed fényiből
Bocsásd fejemre csak egy sugárodát!
Ne hagyj el, ó irgalmazó!
Ne hagyd el alkotmányodat!

Ne hagyj el engem,
Ó én teremtőm! én atyám! oltalmazóm!
Én egy uram!
Én Istenem.

A FRANCIAORSZÁGI VÁLTOZÁSOKRA (1 7 8 9)

Nemzetek, országok! kik rút kelepében
Nyögtök a rabságnak kínos kötelében;
S gyászos koporsóba döntő vasigátok
Nyakatokról eddig le nem rázhattátok;
Ti is, kiknek vérét a természet kéri,
Hív jobbágyitoknak felszentelt hóhéri,
Jertek! s hogy sorsotok előre nézzétek,
Vigyázó szemetek Párisra vessétek!

SZENTJÓBI
SZABÓ LÁSZLÓ SÍRJÁNÁL,
KI KUFSTEINBAN 1795 OKT. 10-ÉN
MEGHALT

Őnéki megnyitotta már
Révét a jóltevő Halál:
A mi hajónk habok közt jár,
S nem tudjuk, partot hol talál.

Tí szűzek! s tí is, ó Tiról
Ifjú polgári! jőjjetek,
S az emberség barátiról
Barátom sírján zengjeteK.

DAYKA GÁBOR

KESERGŐ VERSEIBŐL

TITKOS BÚ

Homályos bánat dúlja lelkemet.
Talán újulnak régi szenvedésim;
Talán tündér előre-érezésim
Rémítnek, s új lest hány a végezet.
Sirnék: de csak elfojtott sóhajtasok
Emelkednek kétséges szívemből;
Csak rejtett ah, csak néma jajgatások
Váltják egymást, s a titkos bú elől.

Ó végezés, örömkönyűt nem várok.
Részt abban egy sebes szív nem vehet,
Mely önnyugtának gyilkolója lett;
De annyi jaj, de oly keserves károk,
De ez emésztő bú enyhítsen! Adj
Csak egy könnycseppet méltó bánatimnak!
S azonnal hozd el végét napjaimnak: —
Vagy e szikláknál itt keményebb vagy!

A VIRTUS BECSE

Voltak szerencsés napjaim, hol szelíd
Öröm követte nyomdokimat, s hevült
Lelkem tüzétől megragadva,
Átölelém az egész világot.

A hűs pataknak bús zuhanásai,
A lágy fuvalmak lengedezései
Éjféli csendben, a susogló
Ágak, az illatos hant virági

Elfogtak egykor, s nem magyarázható
Örömbé süllyedt lelkem; eloszlaták
Keservimet, kisírtam a bút
Édes özönbe merült szemekkel.

Ti boldog órák! Hasztalan esdeklem
Utánok. A bús vízözön évei
Közt semmiségbe tért időeknek
Fejthetetlen zavarába dőlteki

Virtus! csak a te nyomdokidon lehet
Eljutni boldogságra! te mennyei
Vígásra hívtad tisztelődet,
S nem keresett örömökre vontad.

KESERGÉS

A csendes éj bús asszonya csillagos
Fejével intett, s a csecsemő korát
Feljül nem élt királyi nappal
Anyja szelid kebelébe süllyedt.

A játszi Morfeus álmadozásival
Elszenderítő mákszemeit rokon
Kezekkel hinti széjjel a lágy
Szúnyadozásnak eredt szemekre.

[Halotti

Halotti csendben fekszik az érező
Természet, és a nappali gondokat,
S a bús az élet aggodalmait
Megfelelő nyugalommal űzi.

Csak én panaszlom régi keservimet
Lengő homályban a könnyörűletes
Echónak; — ah, ő bánatimra
Itt rokon hangzatain felelget!

Csak nékem hullnak, fátyolos asszonya
A csendes éjnek, gyöngyeid hasztalan!
Csak nékem: ah, mert jöni álmat
Harmatozó szemeimre tiltasz!

De nem sokára bús alakú, szelíd
Testvéred immajd, a tehetős Halál
Int és puhább álmra mindent
Átölelő kebelébe hajlok.

VERSEGHY FERENC

KELLEMETESEN MÚLATÓ
NYÁJASKODÁSAIBÓL

L I L L A

Még repdes enyelgve az alkonyi szél,
S csókjára megrezzen a rózsalevél:
Sír Lilla, s az érre leszögzi szemét,
Mely zúgva gyorsítja előre vizét.

„Ah! így fut előllem az édes öröm,
Azóta, hogy búmot elhagyva nyögöm.
Megszegte az álnok! megszegte hitét;
Fillisnek eladta örökre kezét.“

Ezt mondja zokogva, s egy dombra ledül,
Hol szíve a szótlan keservre hevül.
Ó lányka! mit bánod e csalfa kezét?
Nem férji az, aki megszegte hitét.

KLÁRIKÁHOZ

Amott a hegynek zöld tövén
Egy domb ül a völgy kezdetén,
S ezen parányi kis tanyám:
Jer, nézd meg Klárikám!
Mellette csörg a friss patak,
Melynél bárányok játszanak,

[Nem

Nem bő, de nekünk, Klárikám!
Elég lesz kis tanyám.

Előtte nagy tölgy gallyazik,
Hol sok madárszó hangozik.
Körülte szép gyümölcsös fák,
S víg rózsabokrocskák;
A nap nem éri ajtaját,
A szél nem rázza oszlopát;
Hő ahhoz vagy hűs át nem fér,
Ki kis tanyámba tér.

A víznél, mely lent folydogál,
Egy fülmilécske sírdogál,
S a szírt felfogván daljait,
Megnyújtja jajjait.
Itt lelvén eddig kedvemet,
Magam töltöttem életemet;
De tiszta szívből osztózok,
Ha véled lakhatok.

E kis tanyámban úr vagyok,
Napestig bátran vígadok,
S mihelyt az alkony ágyba vet,
Az álom rám nevet.
Ha megvizsgálod, kedvesem!
Tudom, megtetszik rejtekem:
Csak nő hiával van tanyám:
Jer, térj be Klárikám.

VIRÁG BENEDEK

POÉTAI MUNKÁIBÓL

BÁTORÍTÁS

Oh szent Igazság! aki hatalmadat
S megtisztelendő fényedet e csalárd
Világ előtt elrejtve tartván,
Számptalan üldözetek között vagy:

Jer, jer! fődözd fel mennyei képedet
A pártütőknek, kik koronás fejed
Ellen kikelvén, ostromolják
Trónusodat buta fegyverekkel;

S megszegyenülven színed előtt, dühös
Bünének átkát fogja kesergeni,
A fényes erkölcs mord irigye,
A fenekedni szokott gonoszság.

A nagyra termett, bátor az ég szakad
S bús csattogással mennykövi hullanak,
A nagyra termett, Istenének
Féli s imádja dicső hatalmát.

Ama borostyánágokat, érdemes
Lantodnak ékes cimerit, a kaján
Hiába bűbájolja, zölden
Fognak azok fejedén maradni.

[Lantom-

LANTOMHOZ

Ó! ha szép híred vala gondom eddig,
S általam, kis lant, nevet érdemeltél:
Jer, magyar dalt zengj: magyar a te honnod
Nem Görögország.

Cifra bokrétát ne remélj azonban;
Nem magyar földön terem a borostyán;
Vagy, ha kél is már, sok időre nő fel
Mái világban.

Amit embernek keze nyújt, veszendő:
Halhatatlant vár s keres a valódi,
A nemes virtus: maga őmagának
Bére, jutalma.

Egy magas hegynek tetejére tette
Templomát, melynek tele van tövissel
Útja: környékét kifacsart veréték
Tengere mossza.

Nagy nehézségű, repedett, lecsüggő
Szirteit zúgó szelek ostromolják,
S a tüzes villám ropogó haragja
Döngeti, rázza.

Számtalan népek seregelnék öszve
Tágas aljánál, kiket üdvözölvén
Szent mosolygással, s neki bátorítván
A Kegyes, így hí:

„Jőjjetek hozzám!“ Megijedve hallja
E dicső szót a puhaság: pirúlva
Ballag el, s szégyenhelye rejtekébe
Visszalopódzik.

Megjelent, hogy csak valamit csudáljon:
Látta, hogy nincsen piperéje; látta,
Hogy kezét, képét kisütötte, törte
A dolog, a nap.

„Jőjjetek!“ hangosb szava a henyéllő
Lomhaság szívét, (egek! engedelmet!)
Mint sebes mennykő, megütötte, s eldől
A csuda állat.

„Jőjjetek!“ S ekkor vetekedve minden
Nemzetekből a jelesebb vitézek,
S a szelid Pallas követői, méltó
Bajnoki mentek.

A nagy Árpádot sok ezer sereggel,
S Hunyadi láttam koronás fiával.
Már jeget törtek; mire várakoztok?
Ifjak! utánnak!

EGY KIS VÍGASZTALÁS

A Szerencsével ne perelj barátom!
Hogy reád nem néz s mosolyog szünetlen;
Nem hagy el senkit, noha messzi lenni
Látszatik olykor.

[Csak

Csak remélj, s víg légy. Igaz a Szerencse;
Jár, forog; mint jó anya; tégedet ma
Elkerült, holnap repeső örömmel
Meg fog ölelni.

KISFALUDY SÁNDOR

HIMFY SZERELMEIBŐL

DALOK

A KESERGŐ SZERELEMBŐL

1.

Az életnek tengerében
Két örvény van: *szív és ész*;
A kettőnek egyikében
A jobb ember könnyen vész.
Az *ész* ezer bajt okozó;
Ezt el lehet kerülni;
A *szív*, minthogy ragadozó
Könnyű benn elmerülni.
Engem a sors forgó szele
Ez örvénybe csapott bele;
S elragadt ez engemet
A szív szerzi vesztemet.

2.

Hogy anyám megnyugtathatta
Minden kívánságomat;
S egy pohár víz elolthatta
Minden szomjúságomat;
Midőn gyermektársaimmal
Csigást, lapdást játszottam,
És rövidke lábaimmal
Lepkék után futottam;

[Madár-

Madárfészket keresgéltem,
 Egy örömmel mást cseréltem;
 Boldog voltam én akkor:
 Ó gyönyörű gyermekkor!

3.

Mikor egyszer pelyhesedtem,
 S a gyermekből legény lett,
 S gondolkodtam elmélkedtem,
 S a szív bennem érezett;
 Hogy megjárták omladékit
 Szivem s elmém Hellának,
 S bámúlandó dőledékit
 A hajdani Rómának;
 S gondolatim fellebbeztek,
 Kíváratim ébredtek,
 S érzeményim zsibongtak,
 Örömem is borongtak.

4.

Amióta felserdültem,
 Keblem tüzet nevele:
 Bizonytalan tárgyért fültem,
 S így szívem nem fájt bele.
 De mihelyt őt megpillantám,
 Lelkem mindjárt megdobbant:
 Ő az! félve rebegé szám,
 S a tűz bennem fellobbant.
 Mélyen érezvén hatalmát,
 Megvallottam diadalmát;
 Hatalmát ő szereté,
 Diadalmát megveté.

5.

A szív minden, — azt tartom én,
 Mindennek az eleje:

[A szív

A szív győzvéen vagy győződven
Jó vagy rossznak kútfeje.

Szívem szerzé öröimemet,
Miglen még szabad voltam;

Szívem szerzi keservimet,
Miólta meghódoltam.

Lábához tévén szívemet,
És szívemmel mindenemet,

Estem e kelepcébe —
Hatalmának kényyébe.

6.

Semmiként sem remélhetvén

A kemény szív irgalmát,

S tovább immár nem türhetvén,

Fájdalmaim nagy halmát:

Vérző szívvel kifejtöztem

Barátim karjaiból

S a nagy harcba kiköltöztem

Hazámnak határiból.

Ott, hegyeken s völgyeken túl,

Hol Mars vért ont s népeket dúl,

Kínom végét, halálom,

Talán majd ott találom.

7.

Mint a szarvas, kit megére

A vadász mord fegyvere,

Fut, de későn, foly már vére,

Vérzik tőle a csere:

Úgy futok én a pár-szemtől,

A seb mellyem baljában;

Azik a föld keservemtől

Lábam minden nyomában.

De hajh! mennél tovább érek,

Annál jobban gyúl a méreg,

[S bel-

S beljebb rögzik szívembe; —
Futok, hajh! de vesztembe.

18.

Mit nem tudna felforralni
Az én szívem melege?
Mit nem tudna megfagylalni
Az övének hidege?
Számptalan szív már megfűle
Érzelmimnek hevétől;
Hányszor több már meg nem hűle
Övéinek jegétől?
Lángom, jege, hajh! állandó!
De egyedül én szánandó!
Hát csak nem jön olyan nap,
Melyben szíve szikrát kap?

27.

Ott, ahol én nevelkedtem,
Egy dombról egy patak folyt;
Hányszor ott nem estvéledtem:
Éltem akkor boldog volt.
Vígan, mint a völgy öblében
Ama patak csordogált,
Az ártatlanság ölében
Életem úgy folydogált.
Ez idők az örökségbe
Mint a vizek a mélységbe
Lefolytanak. — Halandó!
A jó hamar múlandó.

35.

A virágok szép nemében
A rózsza legjelesebb;
A csillagok seregében
A nap legfelségesebb.

Ily szép virág a szerelem
Az életnek kertjében;
Ilyen nap, ily fejedelem
Az örömök egében.
Boldog, kinek e nap fénylik,
Kinek ez a rózsa nyílik!
E nélkül a kert csak gaz,
Ama nélkül nincs tavasz.

48.

A halavány olajfáknak
Járván csendes berkében,
Lelkem iszonyú csatáknak
Forog vesztő dühében.
A hajdani századokban
Egy olajág mit nem tett!
A háborgó országokban
Békességet szerzett:
S most egy olajerdő nékem
Meg nem szerzi békességem!
Meddig tart e szomorú
Létem dúló háború?

57.

Gyermekségem szép ideji,
Be hamar elmúltatok!
Életemnek örömei
Be rövidek valátok!
A tavasznak virágai,
Leveleik a fáknek,
Erdők s berkek víg hangjai,
Vígsgái a világnak, —
Mind megfordúl bizonyyára,
Mindennek megtérül kára:
De ti soha, soha sem!
Utánnatok mit késem?

[71. Édes

Édes, kínos emlékezet,
 Ó Badacsony szürete!
 Múlatságos gyülekezet,
 Te rabságom kezdete!
 Ott tudtam meg, ki légyen ő,
 S mi légyen a szerelem;
 Ámor nyila miként sebző,
 S mi az édes gyötirelem.
 Nem úgy mentem, amint jöttem;
 Nagy külömbiség volt közötttem,
 Aki valék az előtt,
 S aki lettem, látván őt.

75.

A havasnak oldalában
 Keletkező patak te!
 Mely a fenyők homályában
 Búsan zúgva szakadsz le,
 És tétova csavarogva
 Fába, szirtbe ütődöl,
 Míg küszködve és zokogva
 A tengerbe vergődöl:
 Képe vagy te életemnek,
 Mely temérdek sérelemnek
 Tőrit lelvén útjában,
 Zokog kínos folytában.

89.

Láttam őtet siránkozi
 (Barátnéját siratta)
 És hallottam sóhajtozni —
 Keblem, hajh! mint szaggatta:
 Meleg hó volt ábrázatja,
 Szemöldöke szivárvány,
 Szeme az est csillagzatja,
 Melle pihegő márvány;

C

[Láng]

Láng volt az ő sohajtása,
Felhős hajnal mosolygása;
Gyöngyök voltak könnyei,
Halvány rózsák színei.

90.

Hallottam én szép szavának
Ezüst hangját zengeni:
Filoméla panasszának
Hangja nem oly isteni.
A természet figyelmes volt,
S olvadozni látszatott:
A patakvíz lassabban folyt,
A fatető hallgatott;
Megszűnt minden madár dala.
Minden Zefir fülel vala,
Megszűnt minden fúvalom —
S mosolygott a fájdalom.

96.

Midőn Ámor fészkelődik
Bennem, és új sebet váj —
És a lélek tépelődik,
És sír, s a szív vadúl fáj:
Ha kirakom sérelmemet
Egy-két versnek sorába
S belé öntöm keservemet
Hegedűmnek húrjába; —
Úgy tetszik, hogy szelídülnek
S egy parányit megenyhülnek
Vad fájdalmi szívemnek:
S ez szerzője versemnek.

100.

A világból kiszakadva
A halállal már rokon,

[Lelkem

Lelkem testem elhervadva
 Fekszem itt a hegyfokon:
 Csoportosan eregetem
 Égő pipám kék füstjét,
 S kétségesen szemlélgetem
 A tengernek ezüstjét:
 És *Sapphóról* emlékezem,
 És a sorstól azt kérdezem:
 Jó volna-e követnem?
 Egy Echó azt mondja: *Nem!*
 112.

Itt ült, ott járt, ott nevetett,
 Itten színe változott;
 Itt rám kegyes szemet vetett,
 Büszke s gőgös volt amott;
 Ott játszott, itt gondolkodott,
 Amott örült és táncolt;
 Ott énekelt s fohászkodott,
 Itt szomorú, s ott vig volt: —
 Ezek azon gondolatok,
 Amelyekkel én múltatok:
 Amor adja ezeket,
 Hogy kiszíjjam mérgeket.
 126.

Napok jönnek, napok mennek,
 De bűm csak nem távozik;
 És az órák elreppennek,
 De sorsom nem változik:
 A volkánok kifáradnak, —
 De nem az én tüzeim;
 Folyók, tavak kiapadnak, —
 De nem az én könnyeim;
 Erdők, mezők felvidúlnak,
 Csillagzatok megfordúlnak.

A szerencse forgandó —
Csak inségem állandó.

152.

Mars zászlói eltűntenek,
Fegyverei nyugszanak,
Véres harci megszűntenek,
S rabláncai hullanak;
Örvendeznek a nemzetek,
Kezet fog az ellenség; —
Csak én — én! nem örülhetek,
Mert, hajh! én rab vagyok még.
Noha Mars megszabadított,
Ámor rajtam nem tágitott;
Ennek hordom láncát még, —
Véle nincs még békesség.

172.

Téged látlak az egeknek
Magas tiszta kékjében:
Téged látlak a vizeknek
Folydogáló tükrében;
Nappal a nap aranyának
Ragyogó lángfényében,
Éjjel a hold világának
Reszkető ezüstjében.
Minden időpercenetben,
Mindennémű szegületben,
Üldözöm vagy szünetlen —
Hagyj békét, ó kegyetlen.

173.

Elérem majd nyugalمامat,
Lovam kivisz bajomból:
Igy biztattam én magamat,
Eszét vesztett agyamból;

S hegyekre föl, völgyekbe le
 Hanyatt-homlok nyargaltam,
 Fakóm vérzik, habzik bele, —
 Szegény! mert megsarkaltam.
 Kedves fakóm! szép paripám!
 Jó állat, ne haragudj rám!
 A sors ezt már így mérte:
 Te értem — én ő-érte.

180.

Végtére hát elértelek,
 Édes hazám! tégedet?
 Végtére megnyerhettelek? —
 Itt csókolom földedet.
 Ó Hunnia! sinlettelek,
 Kedves honnyom, tégedet!
 Te, kit mindig szíveltelek,
 Nyisd meg anya-öledet! —
 Hogy elmentem, poklom valál:
 Jobb élet-e, avvagy halál,
 Amire most érkezem?
 Ó hazám! azt kérdezem.

199.

A titok kinyilatkozott:
 Szeret, — de nem engemet!
 Nem érettem sohajtozott —
 Fojtsd meg, ó kín szívemet!
 Boldogtalan indulatok,
 Melyek létet adátok, —
 Emlők, akik tápláltatok,
 Nézzétek, itt munkátok! —
 Nyilj meg, ó föld — szakadj rám, ég!
 E pontban itt hadd legyen vég!
 S te, ki megölsz, vad lélek!
 Légy boldog! — ha nem élek.

C 3

[200. El-

Elmégy tehát, szegény lélek,
Ó te példa nélkül hív!
Eredj! jobb lesz, ha nem élek! —
Halj, ó halj meg, kínos szív! —
Ha nem szánta bal sorsomat,
S meg nem indúlt kínomon:
Hadd csúfolja halálomat,
Hadd tipródjék síromon.
Eredj, lélek! — halj meg ó szív!
Te utolsó cseppedig hív!
Vad kedvéhez tedd ezt még!
Vajha tetted volna rég!

DALOK A BOLDOG SZERELEMBŐL

1.

Halljátok! kik esmerétek
Keserveit éltemnek,
Kik szántatok s részt vevétek
Gyötrelmiben szívemnek;
Örüljetek, hív barátok!
Boldoggá lett éltemen,
Áldássá lőn a vad átok,
Mely függ vala szívemen;
Halljad s érezd, föld s levegő!
Enyém! Enyém örökre ő!
Hálá, *Lízám*, szívednek!
Sorsom! rendelésednek!

2.

Músám te! ki zokogással
Töltéd a természetet,

[Töltsd

Töltsd most öröm kiáltással
 Napnyúgotot, keletet!
 Patak! ittad siralmimat?
 Most örömem könnyét idd!
 Zefir! hordtad panaszimat?
 Most örömöm hangját vidd!
 Amor látván hívségemet,
 Üdvezíté szerelmemet:
 Azon égbe emele,
 Hol *Psyche* van ővele.

3.

Vétettem én, mondván, hogy jég
 Isteni jó s nagy szive;
 Szeretett ő engem mindég:
 Hivem volt, mint én hive;
 Egymást látván, legottan már
 Egy úton járt érzésünk;
 Rossz emberek (sok szív így jár!)
 Gátlák ölelkezésünk:
 Szivem lángját kikémlelték,
 Szerencsémét irigyelték,
 Rágalmazták lángomat, —
 És megásták poklomat.

4.

Ti, a sorsnak ostorai,
 Jó hír s névnek férgei,
 Társaságnak sátánjai,
 A sziveknek mérgei,
 Becsületnek gyilkossai,
 Az erkölcsnek gyötrelmi,
 Az ifjúság áspissai,
 Teremtésnek fertelmi, —
 Töpörödött boszorkányok!
 Néktek most már füttyöt hányok:

Károgjatok bár, nem árt,
Nyelvetek nem tehet kárt.

16.

Más a világ ábrázatja,
Másként látnak szemeim;
Más a dolgok folyamatja,
Más hangúak verseim;
Mások éltem érezeti,
Más alakja testemnek,
Mások lelkem repületi,
Más aránya létemnek;
Más mód egész természetem,
Mert szeretek s szerettetem,
Másként jár most az idő,
Amiólta enyém ő.

17.

Nézd e rózsát, bimbójában,
Kebele még bezárva;
Nézd emezt itt virágában,
Kebele már kitárva!
Olyan valál szép kedvesem,
A leányi pártában;
Ilyen vagy most szerelmesem,
Himen nyoszolyájában:
S ennek itt már hull levele
Teli maggal a kebele:
Ha ilyen léssz, legszebb léssz,
Ámbár rózsád odavész.

35.

A bereknek gyors kaszási
Már utólsót vágának;
Az árnyékok óriási
Hosszuságra nyúlának;

Mi ott járánk, meg-megállánk,
 A rét magas fűvében;
 S hogy a bürün általszállánk
 A folyamnak mentében,
 A vízbe letekintettünk,
 És alattunk és felettünk.
 És bennünk is a menny volt,
 Szívünkben szent tűz lángolt.

41.

Tőle jönnek, *hozzá* térnek
 Gondolati fejemnek;
Néki adnak, *tőle* kérnek
 Érzeményi szívemnek;
 Minden eset, minden dolog
 Csak annyira érdekel,
 Amennyire *rajta* is fog,
 Néki is kell, vagy nem kell.
 Szerencséje s nyúgodalma,
 Fájdalma és aggodalma,
 Búja s kedve éltemnek —
 Mind szívében teremnek.

46.

A veszélyes fergetegben
 Szél nem éri a völgyet;
 Csak a magas rengetegben
 Töri, dönti a tölgyet:
 Imígy folynak most békében
 Életemnek napjai,
 Mint e csendes völgy ölében
 E kis csermely habjai.
 Oly sok nemzet vérharcában,
 A félvilág zavarjában
 Békesség van fészkekben
 És boldogság keblemben.

C 5

[50. A

A férj fennkölt, tüzes legyen
Mint a nap, és ragyogjon,
Mint az, erőt adjon, vegyen
S kiterjedve forogjon;
De szelidebb tekintetű
Légy, mint a hold, kegyes hölgy!
Gyengébb s édesb természetű
Csendes, nyugodt, mint a völgy:
S valamint a természetben,
Szintúgy lesz a házáletben,
Kinn s benn, nappal és éjjel,
Minden rendben, amint kell.

75.

Nem ki névért, dicsőségért
Mássa Pindus bérceit,
Vagy alacsony nyereségért
Irja halom verseit;
De aki, ha tűzlelkében
Gondolatok virradnak
Vagy felhevült kebelében
Érzemények fakadnak,
Lantot ragad, s mi érdeklí,
Kedvesinek elénekli —
Kiben a vers így terem,
Az énnékem emberem.

117.

A szélnél is sebesebben
Repül, repül az idő;
Veszve, ha mi elmúlt ebben,
Mert ez vissza már nem jó:
Életünk is repül, repül,
Egyaránt az idővel;
A nap, mely ma homályba dül,
Holnap nem lesz, más jó fel!

[Hint-

Hintsük meg hát örömökkal.

S jeleljük meg jó tettekkel

Éltünk minden óráját,

Szedjük, szedjük rózsáját.

130.

Alig nézi magát körül

Az ember e világban,

Ittlétének alig örül,

Már a sírja tátva van;

Benne van a halandóság

Az életnek magvában;

Benne van a múlandóság

A föld minden porában:

Barátim hát! ne henyéljünk,

A kevésből sokal éljünk,

Míg a tátott sír befal;

Rövid éltünk, mint e dal.

137.

Az életnek tengerében,

Fáj! Ha látom merre vág,

Veszni Circe örvényében,

Sajkád, kába ifjúság!

Az egészség árboc-fája

Elroncsolva, rothadva,

A remények vitorlája

Széjjeltépve, szakadva;

Lélek ülvén, ki csüggedez

A kormányon, mely töredezz:

Sajkád kora vénségbe,

Igy köt ki majd inségbe.

171.

Libiának homokjain

Hol az útas szomjan hal;

Hirkania havasain

Hol nem hangzik madárdal;
Szerecsenek melegében

Hol megsül a természet;
A jégtenger közepében
Hol megszűnt a tenyészet;

Az ég bármely hajlatában,
A föld bármely barlangjában
Csak teveled lehetvén,
Mindég boldog volnék én.

197.

Kendericék! fülemilék!

Rég elolvadt már a hó;
Karikáznak már a pillék.

Fakad már a fabimbó:
Hol késtek még, ti kertemnek
Tavaszi hiv lakossi?
Az életnek, szerelemnek
Kedvit dalló lantosi?
Jöjjetek meg, kis kedvesek!
Minden karvalyt csővel lesek,
Hogy békében legyetek,
S több kis lantost költsetek.

199.

Az embert, ki kebelében
Soha tiszta szerelem
Nem fogamzik, bár fejében
Sok az ész és értelem;
Ki a vallást s jámborságot
Gúnyolja s megneveti,
Az erkölcsöt s igazságot
S hazáját nem szereti,

Az oly embert kerülni kell:
 Mert élete poklot lehel;
 Mert méreg foly ereben,
 S egy ördög ül szívében.

CSOBÁNC

Ülj mellém a kandallóhoz,
 Fel van szítva melege;
 Csobáncvárról, Édes-kedves,
 Im! halljad, egy agg rege:
 Múlt szüretkor Badacsonyon
 Ezt Múzsámtól vettem én,
 Egykor, midőn magam bolygék
 A hegy szirtes tetején.

Sok történt ott, amiolta
 E pompás hegy földjébe,
 Szőlő s gyümölcs ültetődven
 A vadonnak helyébe;
 Esztendőnként sok úri nép
 Gyül oda a szüretre:
 László s Rózsa szerelmek is
 Ott kelt e bús esetre.

1.

„Szép jó s vitéz volt a kedves,
 Nemcsak Vasban, Szalában
 Volt legelső, — nem volt mássa
 Mátyás birodalmában;
 Termetének annyi éke
 Nem volt minden kelleme;
 Bő értéke, híres neme
 Nem volt minden érdeme:

[2. Fel-

Fellengező, erős lélek,
Éles, mély tűz-értelem,
Nemes, bátor, igaz, nagy szív,
Lángoló hív szerelem
Voltak azon tulajdoni,
Melyek őtet szememben
Eggyetlenné s — örökkössé
Tevék az én szivemben.

3.

Itt ült velem legutólszor,
Engem általölelvén, —
Hű szerelme szerelmemnek
Teljesen megfelelően
Szüret vala itt akkor is:
A Balaton háborgott,
Zúgott a hegy a nagy szélben,
Hajh! és szivünk csikorgott!“

4.

„Isten hozzád, Rózsa lelkem;
Megyek, úgymond, Budára;
S kikeletre Bátorryval
Onnan török nyakára.
Teli, hallom, vitézekkel
Immár Mátyás udvara,
S én ne mennék? — Aki nem megy,
Nem nemes, nem — magyar a’.

5.

Ha az isten szerencsét ad,
Visszahozom szívemet,
S borostyánnal koszorúzva
Viszlek haza hölgyemet.
Szigligetben fogunk élni,
Szerelmünkben boldogok,

Hol fészünkéből kirepülni
Egykönnyen majd nem fogok.

6.

De ha az Úr oly sorsot vet,
Hogy Szentgyörgyi egy fia
Vérét ontsa — érted foly az
Édes haza, Hunnia! —
Akkor Rózsám, Gyulafy-faj,
Kesergvén a mátkáért,
Vigasztaljon a gondolat:
Szép halni a hazáért!"

7.

„Imígy szólott, súlyos kardját
Oldalára övedzvén;
Megdermedve, zúzott szívvel
Magam kívül valék én;
S elszakadott kebelemtől!
S elment a vad törökre!
De fülánkja szerelmének
Benn e szívben örökre!

8.

Oda van ő! — felgyilkolva
Örömei éltemnek;
E nagy világ semmit többé
Nem adhat már szívemnek! —
Oda van ő! — utána, hajh!
Haszontalan sohajtok;
Oda van ő! — legyek én is!
Egyebet nem ohajtok."

9.

Badacsonnak szüretjében
A hegy felső felében,
Hol nehezen fogamzik már
Szóló a szirt keblében;

[Alatta

Alatta egy vén diónak
Senkitől sem láttatván,
Egy legördült ormon ülve,
Csak rigóktól hallatván

10.

Imígy zengé, elmerülve
Tengerében kínjának,
Szíve gyászos történetét
Egyedül csak magának,
Szegény Rózsa, — Balatonra
Meresztvén le szemeit,
S fuldokolva nyeldegelvén
Sűrűn omló könnyeit.

11.

A szép Rózsa! Gyulafynak
Dicsőséges leánya,
S aki őtet csak ismerte,
Minden férjfi bálványa:
Amilyen szép és kellemes,
Oly felséges, kegyes, jó,
Dunán s Tiszán innen és túl
Nem volt hozzá hasonló.

12.

Bő, víg s népes volt Badacson
Az akkori szüretben;
Mozgott, hangzott az egész hegy
Fenn és alatt, kinn és benn.
Urai és asszonysági
Veszprim-Somogy-Szalának,
Ifjai és leányai
Mindnyájan ott valának.

13.

Durrogtanak a mozsarak,
Hogy a bércek ropogtak,

[Kong-

Kongtak a még üres hordók,
Az ostorok pattogtak;
Harsogtak a tárogatók,
A hegedűk zengének,
Szólt a duda, tapsolt a tánc
S a sarkantyúk pengének.

14.

De mind erre a bús Rózsa
Örömrre nem gerjede;
Mint a féreg-marta rózsa
Lankada és csüggede:
Se nem látott, se nem hallott
Keservénél egyebet;
Se nem érzett, se nem tudott
Keservénél egyebet:

15.

Mert Lászlója, ki Mátyásnak
Diadalmas hadával
Dicsőséget ment aratni
Pogány-földön kardjával,
S Mátyás halálseregében
Harcolt Kenyérmezején,
Sebet, s utóbb halált nyere
Azon nyárnak elején.

16.

Épen, midőn kalangyákban
Feküdt még a gabona,
Akkor jöve a táborból
Csobáncra egy katona:
„Szentgyörgyitől jövök, úgymond,
Az ő árva szolgája,
Hol van Rózsa, a kisasszony,
Szegény uram mátkája?

„Ó kisasszony! Kegyelmednek
Szomorú hirt hozok én:
László úrfi, kedves uram,
Meghalt Kenyérmezején!
Farkas előbb oda lett már
Kit innen vitt magával;
Farkas után én gondoltam
Sárkány paripájával.

18.

„Meg kell halnom, — eredj, monda,
Ledülve egy dúlt sáncra, —
Mikor s mint lett halálotat
Vidd mátkámnak Csobáncra.
Emlékezzék meg én rólam,
Az ő holtig hívéről; —
De miattam le nem mondjon
Az életnek kedvéről.

19.

Legkedvesebb barátomat
Válassza ő férjének
Boldogítsa Varjas Andrást
Szerelmével szívének!“
Imígy szólott, írni akart,
De jobb keze nem vala!
S ugyan az nap, pünkösd kedden,
S ugyan ottan, meghala!“

20.

Ily fenével kínzá Rózsát
E katona jövevény;
Ó iszonyú rút csalárdság!
Pokol fonta szövevény!
Az egész hír költemény volt;
Varjas András koholta,

S Orbán deák, aki Rózsát
Ezen hirrel gyilkolta.

21.

Varjasnak már rég fájt foga
Csobáncra és kincsére,
S fejét sokat törte abban,
Mint ejthetné kezére;
Ezer tört és lépet vetett,
Hogy megfogja madarát;
De bármit tett, nem volt haszna, —
S csikorgatta agyarát.

22.

Hogy Szentgyörgyi táborba ment,
Hah! mint örült annak ez;
Reménylén, hogy a csatákban
Vagy Szentgyörgyi oda vesz,
Vagy, hogy Rózsa elfelejti
Távollévő mátkáját,
S utóbb még is néki adja
Szüzessége pártáját.

23.

De élt a még, megtartá őt
Az igazat védő ég;
S élt keblében hív szerelme
Sőt azóta nőtt az még.
S lefizetvén hazájának
A tartozott oltalmat,
Jönni készült mátkájától
Meggérni a jutalmat.

24.

Se Rózsa nem felejté el,
Amit ígért hivének;
S távolléte kétszerezte
Lángját égő szívének.

D 2

[Kosa-

Kosarat nyert, aki kérte:
Halápy és Hagymásy,
Török, Pethő, Kanizsay,
Póky, Érsek s Szilvásy.

25.

Úgy cselekszik a távollét
A szerető szívekkel,
Valamint a szél fúvalma
A lángoló tüzekkel:
Ha csak kicsiny s gyenge a láng,
A szél mindjárt elfojtja;
De ha már elharapódzott,
Azt még inkább felbojtja.

26.

Imígy látván füstbe menni
Varjas minden reményét,
Megcsengette körmöcikkkel
Jól megtöltött erszényét:
„Orbán! (úgymond ez ördöghez)
Jutalomúl ezt veszed,
Hogyha nékem te Csobáncot,
És Rózsát megszerezed.

27.

Dárday, hogy ő hűgait
A jószágból kitudád,
Mely az ő nagyanyjoké volt
Nemde kétszáz sárgát ad?
Ebben itt kétannyi vagyon:
Sajátod az órában,
Melyben Varjas lefekteti
Rózsát nyoszolyájában.“

28.

S poharak közt így végzének:
Közösülés ne legyen,

[A mát-

A mátkák közt — tudósítást
Egy a mástól ne vegyen:
S utóbb László elvesztéről
Bizonyos hír terjedjen,
Ugyhogy erről kételkedni
Akárki is feledjen.

29.

S úgy lett. Orbán a sátánfi
A dolgot jól intézte,
Hogy Rózsát, mint elnyert koncot
Varjas immár úgy nézte.
Varjasnak egy cimborássa
Ki Lászlóról halált irt,
A táborból, hitelessé
Tevé ama költött hirt.

30.

Holtnak tartá László úrfi
Rózsa s minden atyafi;
Megkönnyezé derék vejét
Még maga is Gyulafy.
Sőt Tihanyban rekviem is
Tartatott már érette.
Ott volt Varjas és deákja,
A két ördög — s nevette.

31.

De ez által dolgát Varjas
Nemcsak jobba nem tette,
Hanem minden reménységét
Egyszerre elvesztette,
S kétségbesvén, hogy valaha
Mégfoghatná madarát,
Dúlt, fúlt, ivott, káromkodott,
S csikorgatta agyaráát.

Ó, de Csobánc bezzeg hangzott
Rózsa szíve jajjától:
Lászlót! Lászlót! kért ő szegény
A vár minden falától.
Mérték nélkül volt keserve,
Haját, keblét szaggatta!
Földhez sujtott reményeit
Éjjel, nappal siratta.

33.

Látván ezt az ősz Gyulafy,
Vigasztalta, kérlelte,
Dorgálta is gerlicéjét,
Ó! mert igen szívelte.
De a lelkét vesztett szívnek
E föld már nem adott írt:
Vajh! mért kellett elhinnie
Ama gyilkos hamis hírt!

34.

Mint ősszel a liliomszál,
Szemlátomást hervadott;
Tüze elhúnyt, lelke alélt,
Már könnye is apadott.
Ez utolsó szüret után
Már csak alig élhete;
Pedig László Budán volt már
S kedveséhez sieté.

35.

Budán volt már a király is
Az országnak nagyjával,
S diadalmit innepelte
Bajnokinak javával.
A mulatság- s vigasságnak
Budán nem volt szünete;

De Lászlót ez nem ingerlé,
Kedveséhez sieté.

36.

Mert, hogy rég nem hallá hírét,
Se nem vette levelét
Mindég szívelt mátkájának, —
Borzogatta kebelét.
Tarsolyában sok gyöngy vala
Rózsájának számára:
Örült, midőn elképzelé,
Mint illik majd nyakára.

37.

Nagy-Vázsonyig Kinizsivel
És többekkel utazott;
De késztetvén Csobánc felé,
Nem veszteglett soká ott.
Napnyúgotkor indúlt onnan,
Lovászával magával,
Farkassal, ki minden sorsot
Eggyütt viselt urával.

38.

Késő őszben volt ez a nap:
Már mindenütt elkele
Márton lúdja; a Bakonynak
Már lehullott levele.
Hideg szél fujt éjszak felől,
Repült a ló serénye:
De kedvezve világított
A már tellő hold fénye.

39.

„Rózsa! Rózsa! közel vagyok!
Hahogy hívem maradtál,
S megtartottad, amit nekem
Badacsonyon fogadtál? —

D 4

[Szig-

Szigligetben fogunk élni
Szerelmünkben boldogok;
Hol fészünkéből kirepülni
Egy könnyen már nem fogok.“

40.

Ezt gondolá s több effélét,
László úrfi magába,
S nyargalt, nyargalt, hogy szikrát hányt
A száguldó ló lába,
Estve későn volt az immár,
Hogy kiért a tisztára,
Felpillantott és ráismért
Csobáncvárnak fokára.

41.

Itt megtoppant paripája,
És egy nagyot horkantott;
Mert épen egy nyúl az úton
Ott keresztül illantott.
De sarkantyút adván László
Ágaskodó lovának, —
Most még annál sebesebben
Nyargalt Csobáncvárának.

42.

Tovább jutván a sziklák közt,
Ott egy bagoly huhogott;
Borzadozott Szentgyörgyi ott,
S bátor szíve dobogott:
Mert tudta még dajkájától,
Hogy semmi jót nem jelent,
Amit most hall, s imént látott;
De a bajnok — tovább ment.

43.

Továbbá, hogy odajutott
A hegy gyöpös aljába,

[Ahon-

Ahonnán felkanyarodik

Az út Csobánc várába:

Szomorúan hallott kongni

A várban egy harangot,

„Mit jelent ez?” — az erős szél

El-elkapta a hangot.

44.

„Úrfi lassan, monda Farkas,

Én itt jót nem érezek,

Torba megyünk, — a faluban

Valakit megkérdezek.”

S egy paraszt jött éppen szemközt,

S László imily kérdést tőn;

„Földi! minek szól e harang?”

Válasz erre, jaj! ez lőn:

45.

„Dicsértessék az úristen!

Kisasszonyunk vívódik

Tegnap óta a halállal;

Mondják: szörnyen kinlódik.

Bár az isten megtartaná!

Mert igen szép s igen jó;

Régen beteg: — lelkéért ez

A harmadik harangszó.”

46.

S mintha ezer kardot döftek

Volna László szívébe,

Elbődüle, — minden vére

Visszaszaladt keblébe;

S mint a nyíl a várban termett,

Lova eldőlt alatta:

De hajh! Rózsát László elől —

A halál elragadta.

KAZINCZY FERENC

POÉTAI BERKÉBŐL

A KÖTÉS NAPJA

Mely boldog óra tünt fel életemnek,
Midőn a két szép testvér karjain,
Szökdelve jártam a rom halmain,
S hol a pataknál lengenyék teremnek.

Itt lábainál imádott kedvesemnek
Elnyúltam a part bársony hantjain;
Dallott, s elfogva alakján s hangjain,
Megnyílt az ég szememnek és fülemnek.

Storazzi szép ajkán nem lebegének
Mennyeibb hangzások, mint e bájos ének,
Mint e hajlékony, rezgő lágy beszéd.

De bájosb, édesb volt, mellyel pirulva,
A hold szelíd fényében, s rám simúlva,
Ezt nyögte az édes lyány: Tiéd! Tiéd!

BOR MELLETT

Életem fut, s nemsokára
Már e szép kor elrepül;
Érzem, messze nincs határa,
S majd komor telére dül;

[De

De borral, sebes szárnyának
Lépvesszőket hányhatok;
Bort hamar, bort! elmúltának
Ha iszom, kacaghatok.

Még most, hála istenimnek!
Kelyhem bátran forgatom;
Még most, hála istenimnek!
Lollimat csókolhatom.
Még nincs, aki elfogassa
Gyanúba vett levelem.
Nincs, aki tudakoztassa,
Ki sziszeg titkon velem.

Lyányka, jer, jer, mártsd rózsádat
Kelyhem édes nedvibe,
Fonjad azt, s melypántlikádat
Hajam barna fűrtibe.
Ingereld szám szomjuságát,
S ah, éreztessed velem,
Éltemnek fő boldogságát
Hogy csak kebledben lelem.

A SZABAD ERDÉLY A TÖRÖK ELÜZETÉSE UTÁN

Szabadon lihegsz, szeretett haza,
Szabadon lihegsz megint! karunk
Béklyóidat összetöré!
Itt vesztenek ők, itt hulltanak el;
Lobogó tüzeit seregökre
Az isteni bosszu lövellé.

[Nem

Nem ejte le minket erő;
Bízakodás teve rabjaivá
Minket a pogánynak,
Esküdt, s mi jók hívénk szavát;
S ő a hívőket, bízakodókat,
Cselébe voná, megbuktatá.

Hegyeink aranyát, ugarinknak
Gazdag termésit irigylé
És amit táplál a mező.
Paripáink neki nyihogtak,
Gyapját neki nyírta meg a nyáj
S amit nem vett el, ellopá.

Magyarra vivé ki a magyart,
S vicsorga dühében, hogy a két
Testvérhad érte egymást ölé.
Éh gyermekeinket maszlagon
Hizlalta pribékjeivé, hogy ők
Verdessék, ami még nem ing.

S mi nyögénk a vad dölyf kényeit,
S viselénk, de mérges fájdalomban,
Az alázó súlyos igát,
Hunyadink nagy lelke nem hagyott el,
Hunyadink nagy lelkét nem hagyánk el,
S lepattogának láncaink.

Itt vesztenek ők, itt hulltanak el,
Lobogó tüzeit seregökre
Az isteni bosszu lövellé!
Szabadon lihegsz, szeretett hazánk!
Szeretett hazánk! szabadon lihegsz,
Hunyadink nagy lelke van veled.

[Vajda

VAJDA-HUNYAD

Szirt! rendíthetlen, mint karja és keble rakód-
nak,

Nagy mint ő, nagy mint társai, mint fia nagy!
Hol van urad? hol van Mátyása? hová leve
László?

Hol van az egykori fény? hol van az egykori
zaj?

„Nincsenek!” — így dörmög falaidnak kriptai
csendje.

Nincsenek? Ah! De mi ez? látom-e nyilni
kapud?

Látom; zászlóját már szélnek ereszti Kapisz-
trán;

Ím indul, s vezeti győződelemre hadát.

Szól a tárogató, s a síp s a trombita, s a hős
Néma haragjában most maga léptet elő.

Jobbja és balja felől László szökdelleti ménét,
S atyjának veszi és osztja parancsolatit...

Szirt, mi vagy; és mi valál egykor! Megbor-
zadok. A hű

Érti a szent jelenést, s felriad álmaiból.

AZ EPIGRAMMA

Szökj, epigramma, de nem mint nyíl, mely
célra fut és öl,

Szökj, mint csók, melyet félve lop a szere-
lem.

Elcsattant s oda van; de az édes lyánka tüzésétől
Ajkaim lángolnak s e kebel égve liheg.

[A di-

A DISTICHON FELTALÁLÁSA

„Add te Psychéd nekem, Amor, oh add! s
vedd lantomat érte;
Így a legtisztább két öröm istene léssz,“
Én-e Psychémet, Apoll, s e lantért? Lant ne-
kem a nyíl,
Mond ez, s íme nyila már az egekre repül.
S amint zengve röpül az Olympusig, hexa-
meter lesz:
Amint zengve leszáll, ó csudal pentameter.

A MI NYELVÜNK

Isteni bája a szép Hellásznak, római nagyság,
Franciacsinésnémeterő, sheve Heszperiának,
És lengyel lágyság! titeket szép nyelvem iri-
gyel.
S tí neki semmit sem irigyeltek? Nyelve Ho-
mérnak
S Virgilnek, ha találtok-e mást Európa határin.
Mely szent lantotokat ily híven zengve követ-
né?
Dörg ő s nem csikorog; fut ha kell, mint férfi
fut a cél
Nem tört pályáján: de szaladva szökelve,
sikamva.
Lángol keble, ajakán mély bánat keble so-
hajtoz,
S mint te olasz s lengyel, hévvel nyögdeli
szerelmét. —
Hull a lánc, közelít az idő s mi közöttetek
állunk!

[SZE-

SZEMERE PÁL

KÖLTEMÉNYEIBŐL

ÉJJELI DAL

Jöszte ablakodhoz, kedves!
Minden szunnyad már.
A kisértet és szerelmes
Ide s tova jár.

Itt vár rád szerelmed híve,
Jer ölébe, jer!
Híves éj van; ah, de szíve
Láng s csak érted ver.

Bár a csillagok süllyednek
S a hold elmerül,
De hol lángja két szemednek,
Ott szebb fény derül.

Jer hát ablakodhoz, kedves!
Minden szunnyad már;
A kisértet és szerelmes
Ide s tova jár.

E C H O

Hallgatsz, s csak sóhajtásid lengenek,
Csak néma könny csepeg bús arcaidra,
Esengve fordulsz embertársaidra,
Hogy együttérzéssel könnyítsenek:

[Nem

Nem ők, nem ők, az érzéketlenek!
Hideg pillantást vetve kíniaidra,
Miért vonúla köd szép napjaidra?
Mi bánt? mit vesztél? . . . ők nem kérdenek.

El! Társat a bús nálok nem talál,
El, én felém! Szív szívhez szólhat itten;
Jer öntsd ki bánatod nekem meghitten.

S ha hívedtől megfosztott a halál,
Jajgasd nevét, nevével költs fel engem,
S enyhülni fogsz, ha kínod visszazengem.

EMLÉKEZET

Ismét egy édes boldog érzet!
Reám derül a messze kor homálya,
Az elveszett, elsüllyedt rózsapálya
Ismét örömtájak felé vezet.

Mely istenség nyújt itt varázskezet:
Mint ömledez hozzá keblem dagálya! . . .
Érzem, hogy e szív enyhültét találja:
Te ihletéd, szelíd Emlékezet.

Nem. Ahelyett, hogy visszabájolod
Eltűnt korom szebb álmait felettem,
Borítsd el rajtok inkább fátyolod.

Elég, hogy őket egyszer elvesztettem.
Ne kényszeríts ujonnan vérzeni;
Ah, érezd, mely kín ismét veszteni!

KÖLCSEY FERENC

KÖLTEMÉNYEIBŐL

RÁKOS NIMFÁJÁHOZ

Egy dalt, egy dalt,
Ó nimfa, kedvesednek
Folyásod partjain.
Egy dalt, mely egyszerűen,
Egy dalt, mely égi hévvel,
A szivhez szóljon és tehozzád!

Kettő szerelme kebelemnek
Egy hon és egy leány;
Azt vérző szivvel, ezt epedve,
Azt lángolóan, ezt mosolygva
Tekintvén, ölelem.
De büszke lesz szivem s dobog,
S önérvés száll ki homlokomra,
Ha képeik lengenek felém.

Keggyel teljes, de búsan
Tűnik fel képed, ó hon,
Mint Róma Cézár álmain.
Ó szent, ó szent!
De fájdalomnak érzete,
Mely rólad sugárzik reám,
De te mosolygva jösz,
Ó lyány, mint május reggelén
Az ujjá szült nap ragyog,
És kebleden
Mint olvad el a bú,

E

[És

És kebleden kívül
Mint nincs öröm!

Ó hon, ha egy pillanatil
Szétoszlik felleged,
S vígan mosolygsz:
Olimpig szállnak érzetim,
S láng és erő keblembé.
S ha, lányka, néked
Szelíd bánat leng arcodon,
Könyekben dőlök karjaidra,
S vigasztalást lelsz ajkamon.

Ó lyány hamvvedreden
Búsan kél egykor a dal,
S majd szárnya fennlebegvén,
Harmatjából egének
Csöppent vigasztalást.
De néked élni kell, ó hon,
S örökre mint tavasz virúlni,
Ah, mert omladékidon
Reszketve fognék szétomolni
Hazám! Hazám!

A REMÉNYHEZ

Vad Óceánnak mély hullámain
Vergődöm én, és küzdöm a szelekkel,
S ah, képed minden este, minden reggel
Felém leng a két hajnal szárnyain.

Szelíd Remény, jobb kor szebb napjain
Mosolygva jöttél lángoló szemekkel,

[De

De most borongasz barna fellegekkel,
Mint búcsúzó hölgy férje karjain.

Idv néked így! ha mindent elvesztettem,
Ha tengerhabként duzzad bánatom,
Ne légyek elhagyatva, légy mellettem.

Ím újra vészek árján hányatom,
Süvöltve röppen a vihar felettem.
S remegve száll rád végpillantatom.

SZÉP LENKA

Szép Lenka vár a part felett
Csolnakján a halász
Dalolván csendes éneket
A part felé vigyáz:
Csak vissza, vissza szép leány!
Szél támad, és hullámot hány.

Esdekve szól a szép leány:
„Nem én, halász, nem én!
Túlparton zöldel egy virány,
Kunyhó van közepén;
S zöld árnyak a kunyhó körül:
Alattok, ah, kedveltem ül.

Szélvész között, zugó habon
Rettegtet sok veszély;
Reményem mégis egy vagyon:
Tán partra hajt a szél,
S kit szenvedés, kit bánat ér,
Örömkönyük a pályabér.”

Szép Lenka jön, s csolnakba száll,
Kormányt visz a halász,
Minden hullám csapásinál
Jobban jobban vigyáz.

S a vész midőn újúlva kél,
Mond Lenka: „partra hajt a szél.”

Nem, lyány! nem partra hajt a szél,
Szél és hab ellenünk;
Veszélyes, ah, míg ember él,
Istent kísértünk!

Hullám dagad s örvénybe száll,
Hullám között vár a halál.

„Halász, szerencse jár velem,
Szerencsés csolnakod.

Nyúgot felől, ó szerelem,
Dereng szép csillagod —

Nyúgotra vár a hű legény:
Nyúgot felé nem félek én.”

Szól Lenka, s a túlpartra néz,
Néz, s látja kedvesét.

Örömrészketve nyúl a kéz;

Hév önti el keblét:

És tűn előle víz, föld, ég;
Szemében forr csak lelke még.

De vérzik ő, a hű legény,
A part felett állván.

Kél a veszély, húny a remény:

Már-már hal a szép lyány.

És új szél zúg, és új hab gyűl —
S a csolnak végkép elmerül.

[Lát

Lát a legény, s nem nyög, nem sír,
Nem érez, nem gondol.
Felnyílik kínja, mint egy sír,
Nem tudja: merre? hol?
S gyors, mint villám felhőiből,
A hab közé félhalva dől.

B O R D A L

Igyunk derűre!
Igyunk borúra!
Úgy is hol kedvre,
Úgy is hol búra
Fordúl az élet.
Kedved a jó bor
Jobban éleszti;
Búdat a jó bor
Messze széleszti,
S elmúlat véled.

Minden, por, álom,
S füst e világon.
Mi haszna gázol
A boldogságon
A hír barátja?
Ha dob riadt a
Harc reggelére,
Patakban omlik
Hullámló vére,
S bérét más látja.

Békételen, bús
Szenved magába,

Kétség s remény közt
Vár s fél a kába
Percet s esztendőt.
Miért törődöl
Szűk életeddel?
Napod ma mit nyújt,
Köszönve tedd el,
S hagyd a jövőndöt.

Reggel vagy estve,
Szélben vagy csennnel,
Eljön magától
Sorsod mit rendel:
Miként nyár és tél.
Ernyőt keress, ha
Készül borúlni:
Szenvedj, ha nem tudsz
Hová vonúlni:
Fordúlhat a szél.

Éld a jelenlét
Percét s óráját:
Együtt lefutja
Jó s rossz pályáját,
S együtt húny véled.
Igyunk derűre!
Igyunk borúra!
Úgy is hol kedvre,
Úgy is hol búra
Fordúl az élet.

CSOLNAKON

Ültem csolnakomban
Habzó vizen.
Hallék zúgni darvat,
Röptébe fenn.
Röpülsz égi vándor,
Föld s víz felett:
Vajha szállni tudnék
Én is veled!

Indultál keresni
Más jobb határt,
Langy tavaszt, virítót,
S tenyésző nyárt.
Én is, hajh, keresnék,
Szállván veled.
Más boldog határon
Hű fedelet!

Lelnék én tanyácskát
És szép eget,
Hol telet ne látnék
S búfelleget.
Hol teljes reménnyel
Mint szivárvány,
Tünne fel minden nap
Más nap után.

S ott hol esti szél leng
Zöld fák közül,
Forrás ömledezne
Kunyhóm körül:

Isten hozzád csolnak,
S te vészes part,
Hű kegyes nyit ott rám
Remegő kart.

Ülök csolnakomban
Habzó vizen,
Hallok zúgni darvat
Röptébe fenn;
Röpülj, égi vándor,
Föld s víz felett:
Sorsom ah nem adta
Szállnom veled!

HIMNUS

A MAGYAR NÉP ZIVATAROS SZÁZADAIBÓL

Isten áldd meg a magyart
Jó kedvvel, bőséggel,
Nyújts feléje védő kart,
Ha küzd ellenséggel;
Balsors akit régen tép,
Hozz rá víg esztendőt,
M megbünhődte már e nép
A múltat s jövőndőt!

Őseinket felhozád
Kárpát szent bércére,
Általad nyert szép hazát
Bendegúznak vére;
S merre zúgnak habjai
Tiszának, Dunának,
Árpád hős magzatjai
Felvirágozának.

[Értünk

Értünk Kúnság mezein
Ért kalászt lengettél,
Tokaj szőlővesszein
Nektárt csepegtettél.
Zászlónk gyakran plántálád
Vad török sáncára,
S nyögte Mátyás bús hadát
Bécsnek büszke vára.

Hajh, de bűneink miatt
Gyúlt harag kebledben,
S elsújtád villámidat
Dörgő fellegedben:
Mert rabló mongol nyilát
Zúgattad felettünk,
Majd töröktől rabigát
Vállainkra vettünk.

Hányszor zengett ajkain
Ozman vad népének
Vert hadunk csonthalmain
Győzedelmi ének!
Hányszor támadt tenfiad,
Szép hazám, kebledre,
S lettél magzatod miatt
Magzatod hamvvedre!

Bújt az üldözött, s felé
Kard nyúl barlangjában.
Szertenézett, s nem lelé
Honját a hazában;
Bércre hág és völgybe száll,
Bú s kétség mellette;

Vérözön lábainál,
S lángtenger felette.

Vár állott: most kőhalom;
Kedv s öröm röpkedtek:
Halálhörgés, siralom
Zajlik már helyettek.
S ah, szabadság, nem virúl
A holtnak véréből!
Kínzó rabság könnye hull
Árvánk hő szeméből!

Szánd meg isten, a magyart,
Kit vészek hányának;
Nyújts feléje védő kart
Tengerén kinjának!
Balsors akit régen tép,
Hozz rá víg esztendőt:
Meggúnhódte már e nép
A múltat s jövőndőt!

VANITATUM VANITAS

Itt az írás, forgassátok
Érett ésszel, józanon,
S benne föltalálhatjátok,
Mit tanít bölcs Salamon:
Mikép széles e világon,
Minden épül hitványságon:
Nyár és harmat, tél és hó —
Mind csak hiábavaló!

Földünk egy kis hangyafészek,
Egy perchozta tünemény;
A villám és dörgő vészek
Csak méhdongás s bolygó fény;
A történet röpülése
Csak egy sohajtás lengése;
Pára minden pompa s ék;
Egy ezred egy buborék.

Sándor csillogó pályája
Nyúl vadászat, őzfutás;
Etele dúló csordája
Patkánycsoport, foltdarázs:
Mátyás dicső csatázási,
Napoleon hóditási,
S waterlooi diadal:
Mind csak kakasviadal.

A virtus nagy tüneményi
Gőz, mit hagymáz lehele;
A kebel lángérzeményi
Vértolulás kínjele;
A vég, melyet Szokrat ére,
Catónak kihulló vére,
S Zrínyi Miklós szent pora
Egy bohóság lánc-sora.

És ti, bölcsek, mit hozátok,
Ami volna szép s jeles?
Mámor birta koponyátok,
Plato s Aristoteles!
Bölcselkedő oktalanság,
Rendbe fűzött tudatlanság,

[Kártya-

Kártyavár s légállítvány
Valamennyi tudomány.

Demoszthen dörgő nyelvével
Szitkozódó halkufár;
Xenofón mézbeszédével
Rokka közt mesére vár;
Pindár égi szárnyalása
Forró hideg dadogása;
S Fidiász amit farag,
Berovátkolt kódarab.

Mi az élet tűzfolyása?
Hulló szikra melege.
A szenvedelmek zúgása?
Lepkeszárny förgetege.
Kezdet és vég egymást éri,
És az élet hű vezéri,
Hit s remény, a szűk pályán,
Tarka párák s szivárvány.

Holdvilág csak boldogságunk!
Füst a balsors, mely elszáll;
Gyertyaláng egész világunk,
Egy fúvallat a halál.
Vársz hírt s halhatatlanságot?
Illat az, mely tölt virágot,
És a rózsát, ha elhull,
Még egy perccel éli túl.

Hát ne gondolj e világgal!
Bölcs az, mindent ki megvet,
Sorssal, virtussal, nagysággal,
Tudományt, hírt, s életet.

[Légy

Légy mint szikla rendületlen,
Tompá, nyugodt, éreztelen,
S kedv emel vagy bú temet:
Szépnek, s rútnak húnyj szemet.

Mert mozogjon, avagy álljon
E parányi föld veled,
Lengjen fényben vagy homályban
Nap és hold fejünk felett;
Bárminő színben jelentse
Jöttét a vándor szerencse:
Se nem rossz az, sem nem jó:
Mind csak hiábavaló!

REMÉNY, EMLÉKEZET

Éltünk rögzös határain
Két génusz vezet,
S felleg borúlván útain
Nyújt mindegyik kezét;
De bár tekint biztatva rád,
Vigasztalást egyik sem ad:
Remény s Emlékezet.

Emlékezet lebegteti
Szárnyát a múlt felett,
S bús képzetekben rengeti
Borongó kebeled;
Múlt kedv után titkon epeszt,
Múlt kín között ismét senyveszt,
S lelkedre hoz telet.

Kéklő lepelben messze jár
Előtted a Remény;
Magához int, de meg nem vár
Tovább, tovább lengvén.
S míg lepkeszárnyát kergeted,
Lezúg híjában életed,
S állasz pályád szélén.

Rosszat ne félj, s ne kívánj jót
Mult és Jövő közül;
Öleld meg a Jelenvalót,
Mely játszik és örül;
S bár ködbe néha burkozik,
De színe gyorsan változik,
Ajkán mosolygás ül.

BERKEMHEZ

Szent berek, itt hol örök vizeid forrása ki-
csordul

S illatozó partján habja csörögve lezúg,
S hol puha fészke fölött nyögvén, filoméla
keservét,

Bokraid árnya közül csattog az éjjeli dal:
Fogd fel az elhagyatott szeretőt, ki lehajlik
öledbe

S rejtsd fakadó könnyét néma homályod
alá!

ESTI DAL

Kertemre szelíden
Az estve leszáll;
Lágy szél nyög epedve
Virágainál.
S míg szél nyög epedve
Virágainál,
Harmatja szememnek
Azokra leszáll.

Nem látod-e lyányka,
Hüs árnyaimat?
Jer, s tépd kebeledbe
Virágaimat!
S harmatja szememnek
Ha rólok lehull,
Lassan leperegve
Szivedre vonúl.

Búsan csörög a hab,
A fülmile zeng,
Fenn a szerelemnek
Szép csillaga leng.
Mit népsz mosolyogva
Sugárid alól?
Ah, lelkem öleld ki
Borúlatiból!

Titkom kebelemben
Oly csendes, oly hív!
Mért habzik alatta,
Mit vérzik e szív?

[Árnyék-

Csolnakom száll a part mellett
Csörgő víznek habjain.
Csillag s hold a víz tükrében.
Zöld erdő partja mentében.
Bokrain száz rózsá leng,
Filoméla köztök zeng.

Csattogó bájhangozatja
Mint ezüsthab ömledez,
Lelkem minden gondolatja
Lágy érzésbe süllyedez.
Szívem habzik mint az ének,
S cseppje hő szemem könnyének
Vizen, parton, erdőn túl
Ismeretlen tárgyért hull.

Ég, ó sátorod pompáján
Merre vonz a messzeség?
Leng egy csillag nyugot táján,
Mely ott rózsaszínben ég.
Csillaga a szerelemnek!
Habja mért dagad keblemnek?
Hozzá mért gyújt ily erő?
Idvesség tán tőled jó?

H O Z Z Á

Nyisd fel ó lángzó kebeled, dicső hölgy!
Nyisd fel a küzdő szeretőre kebled,
Fennröpülte dből kegyesen mosolygván,
Égi szabadság.

Nékem is forrtak szemeimben égő
 Könnyek, éreztem haza szent szerelmét;
 Ints, zajos habként dagadozva várom
 Lengeni zászlód!

Járom a gyáván! ki remegve futja
 Fenndicsőséged ragyogó világát
 S megszokott rabság kezein tudatlan
 Csörgeti láncát.

Atok a gyáván! ki nevedre borzad,
 Mert gyakran szélvész kavargat fölötted,
 Mert halálhörgés diadalmi pályád
 Mennyei bére.

Szállj ki felhőden s noha szózatod mint
 Villogó szélvész dörög is körülöm
 S zöld borostyánod noha fürteid közt
 Vérbe fürödt is.

Kellemed látom, s dobog érte mellem,
 Csókodat várom szerelemben égve,
 Csókodat szomjún epedő ajakkal,
 Jer! ne tagadd meg!

D E R Ű

Lomb, te csörögve lehullsz: kertem rózsája,
 te hervadsz;

Fáim alatt éjszak bús szele dülva süvölt,
 Képzetem elfordúl, s a múlt örömébe merit-
 vén

Barna leányka, feléd e kebel újra hevül.

[És im

És im rózsalepelt von el fantázia rajtam,
S hezseri csillagként arcod alatta ragyog.
És kivirúl a lomb, kertem rózsái feselnek,
S fáimat Elizion szelleme lengi körül.

HERVADSZ . . .

Hervadsz, hervadsz
Szerelem rózsája.
Isten hozzád
Keblem hű lánykája!
Omlik a hab,
Omlik könnyhullásom,
Kél a szellő
S költi sohajtásom.

Parton a hab,
Bút mos könnyhullásod;
Enyh a szellő
S enyhül sohajtásod;
Hadd hervadjon
Szerelem rózsája:
Nyíl hajnalkor
Remény violája.

Hervadsz, hervadsz
Szerelem rózsája!
Nem kell nékem
Remény violája;
Ujjaim csak
Nefeletset szednek,
Bús estvéjén
Bús emlékezetnek.

A V Á N D O R

Reng a hullám, röpül a sajka,
Messzebb messzebb vonúl a part;
Még csóktól ég a vándor ajka,
Még visszanyújt remegő kart.
Keblét a búcsú gondolatja
Mély olvadásban haboztatja;
Utána int száz szem, száz kéz,
De ő csak egy pár könnyet néz.

S ím kéklik a part zöld pázsítja,
Homályba tűn a messzeség.
Az egypár könnyet elborítja,
Nem látszik már, s ott reszket még.
A vándor áll, némán nyögdeklő,
S utána hord a parti szellő
Száz köszöntést bús zúgással,
De ő csak egy sohajtást hall.

A sajka száll, a sajka hajtát,
Alatta víz, felül az ég;
Lassan lezeng a végsohajtát,
Nem hallik már, s ott lángol még.
A vándor enyhet kér mellére,
Száz csillag néz vérző sebére,
De ő csak egyfelé tekint,
Mely nyúgotról szerelmet int.

ZRÍNYI DALA

Hol van a hon, melynek Árpád vére
Győzelemben csorga szent földére,

[Mely

Mely nevével hév szerelmet gyűjt;
S messze képét bujdosó magzatja
Még Kalipszó keblén is siratja,
S kart feléje búsan vágyva nyújt?

Itt van a hon, ah nem mint a régi:
Pusztaságban nyúlnak el vidéki,
Többé nem győzelmek honja már!
Elhamvadt a magzat hő szerelme,
Nincs magasra vívó szenvedelme,
Jégkebelben fásult szivet zár.

Hol van a bérc, és a vár fölette,
Szondi melynek sáncait védlette,
Tékozva híven életét;
Honnan a hír felszáll s arculatja,
Lángsugárit távol ragyogtatja,
S fényt a késő századokra vét?

Itt van a bérc, s omladék fölette,
Mely a hőst és hírét eltemette,
Bús feledség hamván, s néma hant,
Völgyben ül a gyáva kor, s határa
Szűk köréből őse saslakára
Szédeleg, ha néha felpillant.

És hol a nép, mely pályát izzadni,
S izzadás közt hősi bért aratni
Ősz atyáknak nyomdokin tanult;
S szenvedett bár, s bajról-bajra hága
Hervadatlan volt szép ifjúsága,
A jelenben múlt s jövő virúlt?

Vándor állj meg! Korcs volt anyja vére
 Más faj állott a kihúnyt helyére,
 Gyöngé fővel, romlott, szívtelen;
 A dicső nép, mely tanúlt izzadni,
 S izzadás közt hősi bért aratni,
 Névben él csak, többé nincs jelen.

H U S Z T

Bús düledékeiden, Husztnak romvára meg-
 állék!

Csend vala, felleg alól szállt fel az éjjeli hold.
 Szél kele most, mint sír szele kél; s a csar-
 nok elontott

Oszlopi közt lebegő rémalak inte felém
 És mond: Honfi! mit ér epedő kebel e romok
 ormán?

Régi kor árnya felé visszamerengni mit ér?
 Messze jövőendővel komolyan vess öszve
 jelenkort:

Hass, alkoss, gyarapíts: s a hazafényre derül!

TÁVOZÁS

Lengve sötét part árnyai közt a csolnak amott
 száll;

Nyúgoti fenyvek alól szél s hab utána rohan.
 És a lyánka halad, s vég búcsút intve kezével
 Alkonyi csillagként messze homályba letűn.
 Szálljatok ah keggyl, habok istennéi, körüle,
 S hozzátok szeliden hű kebelemre megint!

[Zrínyi]

ZRÍNYI MÁSODIK ÉNEKE

Te lásd meg, ó sors szenvedő hazámat,
Vérkönnnyel ázva nyög feléd!
Mert kánya, kigyó, féreg egyre támad,
És marja rágja kebelét.
A méreg ég, és ömlik mély sebére,
S ő védtelen küzd, egyedül,
Hatalmas, ó légy gyámja, légy vezére,
Vagy itt az óra, s végveszélybe dül!

Áldást adék, sok magzatot honodnak,
Mellén kiket táplál vala;
S másokra vársz, hogy érte vívni fognak?
Őn népe nem lesz véd fala?
Szív, lélek el van vesztegetve rátok:
Szent harcra nyitva várt az út,
S ti véd falat körüle nem vonátok;
Ő gyáva fajt szült, s érte sírba jut.

De szánjad, ó sors, szenvedő hazámat!
Te rendelél áldást neki:
S a vad csoport, mely rá dühödve támad,
Kiket nevelt, ön gyermeki.
Taposd el e fajt, rút szennyét nememnek:
S míg hamvokon majd átok ül,
Ah tartsd meg őt, a hűv anyát, teremnek
Tán jobb fiak, s védvén állják körül.

Törvényem él. Hazád őrcsillagzatja
Szülötti bűnein leszáll;
Szelíd sugárit többé nem nyugtatja
Az ősz apák sirhalminál.

És más hon áll a négy folyam partjára.
Más szózat és más keblű nép;
S szebb arcot ölt e föld kies határa,
Hogy kedvre gyúl, ki bájkörébe lép.

BERZSENYI DÁNIEL

VERSEIBŐL
DALOK, ÓDÁK, ELÉGIÁK

A MELANCHOLIA

Te a setét erdők vadonjain
Szeretsz álmodozni, ó Melancholia,
A puszta vár bús omladékain
Nyögdező lágy szellő néked harmónia.

A felhőkbe nyúlt gránit ormai
S az elzárt völgy néked legkedvesb nézőhel,
A halvány hold s gót falak kormai
Bájoznak tégedet máguszi erővel.

A mohosúlt sírkövekre ledülsz,
S mély lelkesedéssel emeled hárfádat.
Az őszült kor képeibe merülsz,
S édesen elsírod bús elegiádat.

A Vidámság csak a Valóságnak
S szűk Jelenvalónak szedheti rózsáit;
De te, karján a szép álmodásnak,
Éled a jövőndőt s a Multnak óráit.

Ó, te voltál eddig biztos társam!
Te intéztél engem józan útaidon,
Ha a földi vígságtól megváltam,
Sátorodba intél csendes alkonyidon.

Te vontad bé az ifju húrjait

Egy csendes búsongás gyászos fátyolával:

Te derítsd fel a férfi gondjait

Magányos örömid szép holdvilágával!

A JÁMBORSÁG S KÖZÉPSZER

Más az Atridák ragyogó dagályát

Tarka pórázon mosolyogva nyögje

S Tantalus-szájjal magas asztaloknál

Üljön epedve.

Ó ti, elrejtett kalyibák lakói,

Régi Jámborság s te arany Középszer!

Üljetek mellém küszöbömre: vígan

Látlak, öllelek.

Üljetek mellém ősi tűzhelyemre!

S majd Szabinám hív keze-főzte mellett

Mártsatok vidám ajakat mosolygó

Bükkfa-kupámba.

Aki keblében helyet ád tinéktek,

A szerencsének letapodja kényét;

S szíve épségét soha semmi bájszin

Törbe nem ejti.

Nem von az fényes rabigát nyakára,

Sem majomnévért kenyerét nem adja!

Kincseket sem gyűjt, hogy azokra árvák

Könnye kiáltson.

[Tiszta

Tiszta lélekkel s megelégedéssel
 Látja csűrében keze míve bérét;
 S izzadásának gyönyörű gyümölcsét
 Éli örömmel.

Nyájas orcával szegi meg falatját
 A barátságnak s jövevény szegénynek;
 S asztalánál, mint az öreg Philemon,
 Égieket lát.

Háza szent templom: maga áldozópap,
 És az áldásnak poharát kezében
 Istenek töltik kimeríthetetlen
 Égi itallal.

GRÓF TÖRÖK SOPHIEHEZ,
 MIDŐN GOETHE ÉS SCHILLER MUNKÁIVAL
 MENT SZÉPHALOMRÓL KÁZMÉRBA

Aki a Múzat veszi útitársul,
 Mint te, szép vándor, kies annak útja;
 A hideg Pólus s szomorú Szirokkó
 Dísz nyér előtte.

Táncoló Hórák, nevető Napéák,
 Tegzes Istenkék koszorús Kegyekkel,
 Szózatok lombok mosolyogva intik
 Ott is öröme.

A magányosság rideg alkonyában
 Pafius fényes csalatásit éli;
 Égi népekkel repes andalogva
 Krónosz ölébe.

[Schil-

Schillered s Goethéd geniussza lengjen
Véled, és fáklyás keze fedje pályád;
Mágiás képek s arany álmodások
Fátyola leljen.

S mely Zefir Ámor jegyesét emelte,
Az vigyen téged, felölelve gyengén,
Vissza Hívedhez bibor illatok közt
Étheri szárnyán.

MELISSZÁHOZ

Más tárogasson méoni kürtöket
Alcíd s Pelídesz isteni tettein,
Fellengjen a dircéi harsány
Hattyu szerént az olimptetőken:

Én itt, az elzárt béke homályain,
Itt e romános Tempe vidámjain
Öntöm ki szívem gerjedését
Szókrat ölébe Anakreonnal.

Ki tudja méltán festeni a huszárt
S bús arculatját harcai közt, midőn
A megzavart renden keresztül-
Rontja magát dühödő haraggal?

Ki tudja méltán írni az öklelő
Hajdú vivását, amikor a lovast
Dárdája szórja s mennykövek közt
A meredek falat ostromolja?

[Múzám

Múzám szelídebb tárgyakon andalog.
A csendes erdő boltjaiban szeret
Víg lantja zengni, s rettegéssel
Néz az erős hadak Istenére.

A csergedő vízpartokon énekel
Vidám enyelgést s gyenge szerelmeket,
S tőled, tetőled, szép Melissza,
Kér koszorút epedő ajakkal.

Édes jutalmam verseimért te légy!
Tűzz egy virágszált barna hajam közé!
Nem kell borostyán, nem kiáltó
Pároszi kő nyugovó poromra!

A KÖZELÍTŐ TÉL

Hervad már ligetünk, s díszei hullanak.
Tarlott bokrai közt sárga levél zörög.
Nincs rózsás labirint, s balzamos illatok
Közt nem lengedez a Zefir.

Nincs már szimfonia, s zöld lugasok között
Nem bűg gerlice, és a füzes ernyein
A csermely violás völgye nem illatoz,
S tükrét durva csalét fedí.

A hegy boltozatán néma homály borong.
Nektár tirzusain nem mosolyog gerezd.
S itt nem rég az öröm víg dala harsogott:
S most minden szomorú s kiholt.

Ó, a szárnyas idő hirtelen elrepül,
S minden míve tűnő szárnya körül lebeg!
Minden csak jelenés: minden az ég alatt,
Mint a kis nefelejts, enyész.

Lassanként koszorúm bimbaja elvirít,
Itt hágy szép tavaszom: még alig ízleli
Nektárját ajakam, még alig illetem
Egy-két zsenge virágait:

Itt hágy, s vissza se tér majd gyönyörű korom,
Nem hozhatja fel azt több kikelet soha!
Sem béhunytt szememet fel nem ígézheti
Lollim barna szemöldöke!

H O R Á C

Zúg immár Boreász a Kemenes fölött.
Zordon fergetegek rejtik el a napot.
Nézd, a Ság tetejét hófuvatok fedik,
S minden bús telelésre dőlt.

Halljad, Flaccus arany lantja mit énekel:
Gerjeszd a szenelőt, tölts poharadba bort,
Villogjon fejedén balzamomos kenet,
Melyet Bengala napja főz.

Használd a napokat, s a mi jelen vagyon,
Forró szívvel öleld, s a szerelem szelíd
Érzésit ki ne zárd, míg fiatal korod
Boldog csillaga tündököl.

[Holnap-

Holnappal ne törődj, messze ne álmodozz.
Légy víg, légy te okos; míg lehet, élj s örülj.
Míg szólunk, az idő hirtelen elrepül,
Mint a nyíl s zuhogó patak.

OSZTÁLYRÉSZEM

Partra szállottam. Levonom vitorlám.
A szelek mérgét nemesen kiálltam.
Sok Charibdisz közt, sok ezer veszélyben
Izzada orcám.

Béke már részem: lekötöm hajómat,
Semmi tündérkép soha fel nem oldja.
Ó, te, elzárt hely, te fogadd öledbe
A heves ifjút!

Bár nem oly gazdag mezeim határa,
Mint Tarentum vagy gyönyörű Larissza,
S nem ragyog szentelt ligetek homályin
Tíburi forrás:

Van kies szőlőm, van arany kalásszal
Biztató földem: szeretet, szabadság
Lakja hajlékom: Kegyes istenimtől
Kérjek-e többet?

Vessen a Végzet valamerre tetszik,
Csak nehéz szükség ne zavarja kedvem:
Mindenütt boldog megelégedéssel
Nézek az égre!

[Csak

Csak te légy vélem, te szelid Kaména!
Itt is áldást hint kezed életemre,
S a vadon tájék kiderült virány lesz
Gyenge dalodra.

Essem a Grönland örökös havára,
Essem a forró szerecsen homokra:
Ott meleg kebled fedez, ó Kaména,
Itt hűves ernyőd.

A TAVASZ

A Tavasz, rózsás kebelét kitárva,
Száll alá langyos levegőn mezőnkre.
Balzamos fürtjén Zefírek repesnek
S illatot isznak.

Alkotó éthert lehel a világra,
Mellyre a zárt föld kipihenve ébred;
Számptalan létek lekötött csirái
S magvai kelnek.

Flóra zsengett nyujt mosolyogva néki,
Nyomdokin rózsák s violák fakadnak,
A vidám Tréfák, Örömek, Szerelmek
Lejtnek utána.

Én is üdvezlő dalomat kiöntöm,
S egy virágbimbót tűzök, édes Emmim,
Gyenge mellyedhez: valamint te, oly szép,
S mint mi, mulandó!

[A Múzá-

A MÚZÁHOZ

A te ernyődnek kies alkonyában
Andalog szívem, Helikon leánya!
Álmaim tündér ligetít te hímzed
Bájos ecsettel.

A szökő Hórák mosolyogva lengnek
Büszke hullámin magas énekednek,
S halhatatlanság koszorúi nyílnak
Könnyü nyomokban.

Megszeged reptét az örök tűnésnek,
Néma hamvvedrek mohait biborral
Fested, és a bús ravatalba fényes
Életet öntesz.

A Derék tőled nyeri szíve bérét.
Hektor és Alcíd dalod égi szárnyán
Hágtak a Dörgő palotája ázur
Bércein által.

A te berkedben szedi laurusz-ágát,
Théba felséges koszorúsa, Pindár,
És az ömlő lant fejedelme, Flaccus,
S Leszbosz alakja.

Mély sugallásod kiemelt magamból,
Sátorod csendes kebelébe intett,
Hol Kazinczydnak keze szent örömmel
Nyujta borostyánt;

S Léthe áradt rám! elenyészik a föld,
Lelkes étellel ragad Édenébe
Déliusz, s mellyem magasabb erőkkal
Kezd dagadozni.

BARÁTOMHOZ

Íme lassanként lefoly a virágkor,
S gyenge rózsáink vele elvirítanak;
A kies Tempék, Örömek, Szerelmek
Vele enyésznek.

Mely rövid s kedves! valamint az első
Éjjelünk, mellyen Szeretők ölében
Életünk legszebb örömében égve
Kóstola szívünk.

Elrepül tőlünk, soha vissza sem tér!
Sem Galénusznak tudományi titka,
Sem kegyességünk ezer áldozatja
Vissza nem adja.

Minden órának leszakaszd virágát:
A Jövendőnek sivatag homályit
Bízd az Istenség vezető kezére,
S élj az idővel.

Elmarad tőlünk szeretett Barátnénk,
Itt hagyunk mindent, valamit szeretettünk,
Semmi nem kísér szomorú koporsónk
Néma ölébe.

[A piros

A piros hajnal derülő sugára,
A barátságnak kegyes ápolási,
A legesdeklőbb szerelem siralmi
Fel nem idéznek!

MAGÁNYOSSÁG

Égi csendesség fedező homálya
Leng reád, ó szent Egyedülvalóság!
S szívemet békés kebeledbe inti
Máguszi vessződ.

A világ lármás vigadó-helyéről,
Mint az elfáradt utazó, pihegve
Térek ernyődhez s fejemet lehajtom
Lágy mohaidra.

Itt vagyon bátor menedéklakása
A szabadságnak s nemes érzeménynak,
Itt nem aggathat rabigát reájok
A buta köznép.

Itt fakad laurusz koszorúja minden
Bölcsnek és minden magasabb daloknak,
Itt az ártatlan szerelem s vidámság
Zöld amarantja.

Légy, Magányosság! vezetőm s barátom.
Csendes ernyődhez sietek nyugodni.
Itt lelem Plátót, Xenophont s Ilisszuszt
Mirtusza berkét.

Téged óhajtlak, ha szemembe reszket

Bánatos lelkem kiütő panassza:

Téged a legszebb Fiatalka édes

Oldala mellett.

AZ ESTHAJNALHOZ

Emeld fel bíbor képedet,

Csendes Esthajnal!

Enyhítsd meg a természetet

Harmatillattal.

Hozd alá a fáradt szemnek

Kívánt álmait,

Fedezd bé a szerelemnek

Édes titkait.

Titkon nyílnak az életnek

Legszebb rózsái,

Mély titokban csörgedeznek

Legszebb órái.

Ah, nékem is van egy titkom

Szívembe rejtve!

Nem szabad azt kimondanom:

El van temetve.

Nem szabad kijelentenem,

Mely boldog vagyok;

S hogy ki az én Egyetlenem,

Kiért hervadok.

[Csak

Csak a néma hold mosolyog
Rám szemérmesen,
Mikor az örömcsepp ragyog
Forró szememen.

BÚCSÚZÁS

Elszakadsz tőlem, szeretett Barátném!
Hasztalan zárlak kebelembe: eltűnsz,
S mint az álmkép, örömim, reményim
Véled enyésznek.

Jaj! sem a sérült szerelem nyögése,
Sem kegyességem, sem az ég hatalma
Téged énnékem soha vissza többé,
Vissza nem adnak.

Élj szerencsésen, valamerre fordulsz!
Légyen áldásom veled és vezérljen!
Légyen a Végzés utain szerelmünk
Angyala társad.

Élj szerencsésen, s ne felejts el engem!
Menj az égtartó Pirenéken által,
Menj az éjszaknak havasin keresztül,
Csak ne felejts el.

Ott is, ó, ott is tied e sebes szív,
Mindenütt kísér, veled él, veled hal;
S sárga képemnek halovány vonásin
Festve neved lesz.

A MAGYAROKHOZ

Romlásnak indult hajdan erős Magyar!
Nem látod, Árpád vére miként fajul?
Nem látod a bosszús egeknek
Ostorait nyomorúlt hazádon?

Nyolc századoknak vérzivatarja közt
Rongált Budának tornyai állanak,
Ámbár ezerszer vak tüzedben
Véreidet, magadat tiportad.

Elszórja, hidd el, mostani veszni tért
Erkölcösöd: undok vípera fajzatok
Dulják fel e várt, mely sok ádáz
Ostromokat mosolyogva nézett.

Nem ronthatott el tégedet egykoron
A vad tatár khán xerxesi táborá,
S világot ostromló töröknek
Napkeletet leverő hatalma;

Nem fojthatott meg Zápolya öldöklő
Századja, s titkos gyilkosaid keze,
A szent rokonvérben füresztő
Visszavonás tüze közt megálltál:

Mert régi erkölcs, szpártai férfikar
Küzdött s vezérlett fergetegid között;
Birkózva győztél, s Herkuleszként
Ércbuzogány rezegett kezedben.

Most lassu méreg, lassu halál emészt.
Nézd: a kevély tölgy: mellyet az éjszaki
Szélvész le nem dönt, benne termő
Férgek erős gyökerit megőrlik,

S egy gyenge széltől földre terítettik!
Így minden ország támasza, talpköve
A tiszta erkölcs, mely ha megvész,
Róma ledúl s rabigába görbed.

Mi a Magyar most? — Rút szibarita-váz.
Letépte fényes nemzeti bélyegét,
S Hazája feldúlt védfalából,
Rak palotát heverőhelyének;

Eldődeinknek bajnoki köntösét
S nyelvét megúnván, rút idegent cserélt,
A Nemzet örlelkét tapodja,
Gyermeki báb puha szíve tárgya.

Ó! más magyar kar mennyköve villogott
Atilla véres harcai közt, midőn
A félvilággal szembe szállott
Nemzeteket tapodó haragja.

Más néppel ontott bajnoki vért Hazánk
Szerzője Árpád a Duna partjain.
Ó! más Magyarral verte vissza
Nagy Hunyadink Mahomet hatalmát!

De jaj, csak így jár minden az ég alatt!
Forgó viszontság járma alatt nyögünk,
Tündér szerencsénk kénye hány, vet,
Játszva emel s mosolyogva ver le.

Felforgat a nagy századok érckeze,
 Mindent: ledült már a nemes Ilion,
 A büszke Karthágó hatalma,
 Róma s erős Babilon leomlott.

MEGELEGÉDÉS

Nem kér kínai pamlagot,
 Sem márványpalotát a Megelégedés.
 Többszer mulatoz a szegény
 Földműves küszöbén s durva darócain,
 Mint a Dáma kigyöngyezett
 Keblén s ambroziás mellypatyolatjain.
 Csendes szalmafedél alatt
 A víg pásztori kor gyermeki közt lakik;
 A természet ölébe dől,
 Annak nyújtja kezét s menynei csókjait.

FELSŐBÜKI NAGY PÁLHOZ

Már midőn a föld letapodva hódol,
 S Róma felséges Geniussza eltűnt,
 Mint egy őr Cato feded a világot
 S mennyköveket szórsz.

A közembernek neve vész magával;
 Kincs, kevély márványpaloták homályba
 Dőlnek, elmúlnak, s heverő Uroknak
 Híre enyészik.

A Derék nem fél az idők mohától,
A koporsóból kitör és eget kér,
S érdemét a Jók, Nemesek, s jövőndő
Századok áldják.

Láttalak fényes hadi öltözetben,
Láttalak Országunk ragyogó gyűlésén :
Ott merő Hektort s Kinizsit mutattál,
Itt Cicerónk vagy.

Ősz Atyáink közt fiatal korodban
Pálmaágakkal koszorús fejedre
A kitündöklő magas elme s lélek
Égi sugárt vont.

Nagy, midőn tündér paripádra szöktél,
Nagy, Hazánk kormányvezető Tanácsán :
Itt az érdempolc! ez az égnek útja,
S régi magyar dísz!

AZ ULMAI ÜTKÖZET

1805. OKTÓBER 14.

Mit hallok! Árpád honja határain
Ágyúk dörögnek! rettenetes veszély
Zúg, mint dagadt felhők morajja,
S Boszporuszok zokogó nyögése.

Egy nagy csapással mindeneket levert
A harc s dicsőség kénye, Napóleon,
S mint Júpiter mindent lerontó
Mennyköve, egy riadással elszórt.

Látom Hazámnak fegyveres őreit
Rémült futásban; látom az éktelen
Vert had zavarját tébolyogva,
S Bécs s Pozsony érckapuit vivatlan

Kitárva. Ó sors! ó csuda nép! mi ez?
Nincs hát remény már? — Itt az idő, Magyar!
Mely majd szabad-lelked-nem-ismért
Jármot akaszt te szilaj nyakadra.

Nyolc száz repült el már Budavár felett;
Villámok ádáz zápora, vérözön
Toldúlt s rohant rád számtalanszor:
Ám de te, mint az egekbe ötlő

Kriván, mosolygál a zivatar között.
Rémíthetetlen mellyed acélfalat
Vont fel körülted, s vakmerően
A haragos buzogányt ragadván

Gígaszerővel harcra szegült karod,
Vívta ezerszer többel ezer csatát:
Menj, most mutasd meg Zrínyi lelkét,
Zrínyi dicső remekét, halálát!

Merj! a merészség a fene fátumok
Mozdíthatatlan zárait átüti,
S a mennybe gyémánt fegyverével
Fényes utat tusakodva tör s nyit.

HORATIUSHOZ

Róma felséges szavu Pindarussza,
Flaccus! eldőlt már az Olimpig ötlő
Róma s a roppant Capitóliumnak
Szent tüze elhúnyt.

Ám te élsz most is! neved és Kaménád
A dicsőségnek tetején ragyognak.
A halandóság köde fel nem érhet
Fényes egedre.

Ó te buzdítsd fel magas énekeddel
Gyenge Múzám! te emeld magadhoz
Lantomat! fűzd rá tüzes ömledésed
Étheri szárnyát:

Hogy tehozzád felvigyen, és tevéled
Tíburod csendes ligetébe rejtse,
Hol te oly sok szép örömet találtál
Blanduziádnál.

Ott taníts engem nemes érzeményid
Tiszta forrását huraimra csalni;
Ott taníts: mint kell az idővel élni
S bölcsen örülni.

Ott taníts: nyugodt megelegedéssel
A dicső virtusz menedéköléből
A vad orkánok s habok üldözését
Nézni mosolygva.

[Búcsú-

BÚCSÚZÁS KEMENES-ALJÁTÓL

Messze setétedik már a Ság teteje,
Ezentúl elrejtí a Bakony erdeje,
Szülőföldem, képedet:
Megállok még egyszer s reád visszanézek.
Ti kékellő halmok! gyönyörű vidékek!
Vegyétek bús könnyemet.

Ti láttátok az én bölcsőmnek ringását,
S ácsorgó ajakam első mosolygását
Szülém forró kebelén;
Ti láttátok a víg gyermek játékait,
A serdülő ifjú örömit, gondjait,
Éltem vidám reggelén.

Mélyen illetődve búcsúzom tőletek;
Elmégyek: de szívem ott marad véletek
A szerelem láncain,
Hímezze bár útam thesszáli virulmány,
Koszorúzza fejem legdicsőbb ragyogvány
A Szerencse karjain;

Bánatos érzéssel nézek vissza rátok,
Ti szelíd szerelmek s vidám nyájasságok
Örömmel tölt órái!
Nem ád vissza nékem már semmi titeket!
Evezzem bár körül a mély tengereket,
Mint Magellán gályái.

Ó gyakran a szívnek édes ösztöneit
S tárgyaihoz vonzó rózsaköteleit
Egy tündér kép elvágja!

[A szí-

A szilaj vágyások gígászi harcait,
E bujdosó csillag ezer orkánjait
Bévont szemünk nem látja.

Hív szivünk csendesebb intésit nem halljuk,
Az előttünk nyíló rózsát letapodjuk,
Messzebb járnak szemeink;
Bámulva kergetjük álmunk tarka képét,
Örökre elvesztjük gyakran éltünk szépét,
S későn hullnak könnyeink.

KESZTHELY

Itt a kék Balaton partja virányain,
Hol minden mosolyog, mint az arany világ;
Hol dús búzakalász rengedez a mezőn,
S a halmok koszorús oldalain ragyog
A százféle gyümölcs s a zamatos gerezd,
Itt, a keszthelyi zöld parton emelkedik
A csendes Helikon. Jöjjetek, ó szelíd
Áon Szüzei! és verjetez itt lakást!
Nézzétek, mi kies sorhegy ölelgeti
A tér telkeit és a vizenyős lapályt;
Itt leletek gyönyörű thesszali berkeket,
Bércforrást, susogó völgyeket és homályt.
Gyakran múlatoz itt hízaras öblöken
Néreusz, sáskoszorús nimfa-leányival;
Gyakran zengeti itt Árion énekét
A hold fénye alatt gerjedező vizen.
S nézzétek, hol ama már feketült falak
Látszatnak, menedékváratok ott vagyon:
Ott vár titeket egy Bölcs, s kebelébe zár
Egy nagy Férfi, kinek lelke perikleszi

[Század-

Századnak született, s aki virágkorát
Rómának ragyogóbb színre derítené.

A FELKÖLT NEMESSÉGHEZ A SZOMBATHELYI TÁBORBAN, 1797.

Él még nemzetem Istene!
Buzgó könnyeimen szent öröm, ömledezz!
Állsz még, állsz, szeretett Hazám!
Nem dőlt még alacsony porba nemes fejed!
Méltán búslakodám előbb,
Hogy hérosz Eleid nyomdokiból kitérsz,
S régen félt veszedelmidet
Rád húzzák netalán majd buta korcsaid.
Hála! mást mutat e sereg,
Mely most, régi magyar módra, nyeregben ül.
Nem szállt Trója alá soha
Ily szép spártai had, sem Hunyadink kevély
Zászlóit nem emelte volt
Rettentőbb hadi nép Bécs letörött falán.
Csak sast nemzenek a sasok,
S nem szül gyáva nyulat Núbia párduca.
Thétisz nagy fia nem maradt
Chíronnál, mikoron kardra veté szemét:
Árpád vére se hülhet el,
Ámbár rég heverész a puha pamlagon.
Nézd: most felköti fegyverét,
Csákóján lobogó kolcsag emelkedik.
Buzdító katonás ruhát
Öltvén, lelke nemes lángja kigerjedez.
Majd kardjára felesküszik,
Mindent ront s megemészt, mint heves Afrika

[Búsult

Búsult tigrise, amidőn
Ordít kölykeiért s körme viaskodik.

Majd felkelnek alattad is,
Ó József! nagyanyád Trézia bajnoki,
S bátran mégy, szeretett vezér,
A jégálpeszeken s Ádria öblein.
E nép nem gyűlevész csoport,
Nem rabbérbe emelt bús buzogányt keze.
Önként áldoz az életet,
S horgas kardja kövér hantjaiért hasít.
Miglen hősi bibor süveg
Tündöklik fejedén, Hunnia csillaga,
Eszterházy, dicső magyar!
Míg győző Eleid pallosa combodon
Csattog: győzni fog a Magyar,
S Andrásnak ragyogó napja le nem menend.

WESSELÉNYI HAMVAIHOZ

1810.

Leomlom én is szent porodon, Nemes!
A Jókkal együtt könnyeket áldozok.
S hamvvedredet bús cipruszággal
Illeti Melpomeném zokogva.

Nem úgy jelentél meg te Hazád egén,
Mint egy szökőfény, mely mosolyog s kivész,
Mint egy szivárvány tarka párák
Kölcsönözött ragyogásaikkal:

Te, mint az orkán s mint az olimpi láng,
Megráztad a gőztorlatok álpeszit;

[S villám-

S villámszavad megszegyeníté
A gonoszok s cudarok dagályát.

A Jók csudáltak, mint az Egész javát
Titkon segítő mennyei tűneményt:
Neved, dicsőült Wesselényi,
Rettenetes vala és imádott.

Ritkán talál itt enyhelyet a Derék.
A virtusz útját szörnyetegek lesik.
Pályája küzdés; ám de végre
Talpa alá szegi a chimérát.

Mint hajdan a szép Éthra jeles fia,
Felbírtad ifjú karral az éktelen
Márványt; s atyáid pallosával
Győződelem vezetett az égbe.

Tekints le hozzánk hős Eleid közül!
Lebegj körülünk, légy szeretett Hazád
Védlelke, s ó add vissza fényes
Díszeidet deli magzatodban!

BARÁTIMHOZ

Én is éreztem s tüzesen szerettem,
Éltem a szép föld örömit, Barátim!
Barna fürtim közt szerelem s vidámság
Mirtuszi nyíltak.

Repdezett szívem kies Édenében:
Mint ama boldog ligetek lakója,

Már midőn a porkötelet lerázta
Léthe virányin.

A szilaj lélek, rekeszét kitörvén,
A nap útján túl magasan csapongott
S mint az étherben lakozó rideg sas
Földre se nézett.

Mennyi tündérbáj s ragyogó kilátás,
Mennyi andalgó öröm és reménység
Rengetett, édes Csalatás! öledben
Mágusz erővel.

Álmaim tűnnek, leesik szememről
A csalárd fátyol, s az aranyvilágnak
Rózsaberkéből sivatag vadon él
Zordon időkkel:

Hol csak a külszín fedí a valóság
Pusztá országát bibor állepelben;
Ámde a Bölcsnek beható szemével
Játszani nem mer.

Látja a virtuszt letapodva nyögni,
Látja a bűnnek koronás hatalmát,
Szokratesz méregpoharát, s Tibérnek
Trónusamocskát;

Látja, és keblét szomorún bezárja.
Nem szeret semmit, de nem is gyűlölhet;
Szíve óhajt még, de üres vadonban
Hal ki nyögése.

FOHÁSZKODÁS

Isten! kit a Bölcs lángesze fel nem ér,
Csak titkon érző lelke ohajtva sejt:
Léted világít, mint az égő
Nap, de szemünk bele nem tekinthet.

A legmagasb menny s éther Uránjai,
Mellyek körülted rendre keringenek,
A láthatatlan férgek, a te
Bölcs kezeid remekelt csudái.

Te hoztad e nagy Minden ezer nemét
A semmiségből, a te szemöldöked
Ronthat s teremthet száz világot,
S a nagy idők folyamit kiméri.

Téged dicsóít a Zenith és Nadír,
A szélveszek bús harca, az égi láng
Villáma, harmatcsepp, virágszál
Hirdeti nagy kezed alkotásit.

Buzgón leomlom színed előtt, Dicső:
Majdan ha lelkem záraiból kikél,
S hozzád közelb járulhat, akkor
Ami után eped, ott eléri.

Addig letörlöm könnyeimet, s megyek
Rendeltetésem pályafutásain,
A jobb s nemesb lelkeknek útján,
Merre erőm s inaim vihetnek.

Bízton tekintem mély sirom éjjelét!
 Zordon, de ó nem, nem lehet az gonosz,
 Mert a te munkád; ott is elszórt
 Csontjaimat kezeid takarják.

A TÁNCOK

Nézd a tánc nemeit, mint festik játszi ecsettel

A népek lelkét s nemzetek ízleteit.

A német hármass lépéssel lejtve kering le,

S párját karja közé zárja s lebegve viszi.

Egyszerű a német mindenben, s csendesen ör-

[vend

Egyet ölel mindég s állhatatos szerető.

Agallusfellelengveszökiksenyelegvekacsingat

Párt vált, csalfa kezét majd ide, majd oda

[nyujt.

Ez heves és virgonc, örömében gyermeki nyá-

[jas,

Kényeiben repdez s a szerelembe kalóz,

A magyar egy Pindár: valamerre ragadja ne-

[géde,

Lelkesedett tűzzel nyomja ki indulatit.

Majd lebegő szellő, szerelemre olvad epedve,

S búja hevét kényes mozdulatokba szövi;

Majd maga fellobanva kiszáll a bajnoki táncra,

(Megveti a lyánkát a diadalmi dagály),

S rengeti a földet: Kinizsit látsz véres ajakkal

A testhalmok közt ugrani hőseivel.

Titkos törvényt mesterség nem szedi rendbe,

Csak maga szab törvényt, s lelkesedése ha-

[tárt.

Ember az, aki magyar tánchoz jól terme, örül-

Férjfierő s lelkes szikra feszíti erét. [jön!

ÉLETFILOZÓFIA

Én is örökre születtem
Arkádia berkében,
Rózsapárnán szenderegtem
Cipris ambrás ölében.
Az arany század Istene
Pásztorai közé kene.

Ah! de mint az arany világ,
A rózsakor elrepül!
Olimpuszra más Isten hág,
S Dodona berke dördül.
Elvirít a szép kikelet,
S vele a heszperi liget.

Az enyém is elvirult már!
Pályám vége közelit:
Hol a gigászi örök vár
Chaoszába elmerit,
Mint egy cseppet az oceán.
Mint egy sohajtást az orkán.

Légyen álom, légyen bíró,
Bátran megyek elébe,
Mint egy elfáradt utazó
A vadon enyhelyébe.
Mert ha bíró: nem furdal vád,
Mert ha álom, nyugalmat ad.

Ember voltam, csak gyarlóság
Létem fényes bélyege,
Ha virtuszom nem hiúság,

[Forró

Forró vérem melege,
Ha szívem nemesebben vert,
Önmagában méltó bért nyert.

Sirjak-e, hogy életemet
Jól használni nem tudtam,
S legkiesebb ösvényimet
Álmodozva folytattam?
Ha ezt újra elkezdhetném:
Ismét a múltat követném.

Az ifjuság örömeit
Lelkesedve öleltem,
De szívem szebb ösztöneit
Soha bé nem tölthettem.
Ithakám partját elértem:
S ah, Hazámra nem ismértem!

Úgy éltem, hogy életemet
Visszaélni nem bánnám,
Úgy éltem, hogy életemet
Végezni ne fájlalnám;
Megcsókolgattam rózsáját,
Megizzadtam vaspályáját.

Láttam a mosolygó tavaszt,
Láttam az égető nyárt,
Láttam minden időszakaszt
S minden földi láthatárt:
Ha örök időket élnék,
Ezeknél többet nem érnék.

Tűnő éltem rövidségét
Én tehát nem síratom,

S a Jövendő kétes képét
Előre nem borzadom.
Minden kornak van Istene,
Nem zúgolódom ellene,
S kebelemben marasztom.

LEVÉLTÖREDÉK BARÁTNÉMHOZ

Ne kérdezd, Barátném! mint töltöm időmet,
S távolléted alatt kedvem miben lelem?
Tudod, elvesztettem édes Enyelgőmet,
Tudod, magam vagyok, mert te nem vagy
[velem.

Lefestem szüretem estvéli óráit,
Ha már cselédimet nyugodni eresztem.
És csak alig hallom a vígság lármáit,
Agg diófám alatt tüzemet gerjesztem.

Leplembe burkolva könyökemre dülök,
Kanócom pislogó lángjait szemlélem,
A képzelődések álmába merülök,
S a lelkesedésnek szent óráit élem.

Az őszibogárnak busongó hangjai
Felköltik lelkemnek minden érzéseit,
S az emlékezetnek repdező szárnyai
Visszahozzák éltem eltűnt örömeit.

Életem képe ez. — Már elestvéledtem.
Béborúlt az élet vidám álorcája!
Még két mulatótárs van ébren mellettem:
A szelid szerelem hamvadó szikrája,
S bús melancholiám szomorgó nótája.

[Napo-

NAPOLEONRA

1820.

Nem te magad győztél, hanem a kor lelke —
[szabadság,

Melynek zászlóit hordta dicső sereged.

A népek fényes csalatásba merülve imádtak,

S a szent emberiség sorsa kezedbe került,

Ámde te azt tündér kényednek alája vetetted,

S isteni pálmádat váltja töviskoszorú.

Amely kéz felemelt, az ver most porba vi-
[szontag;

Benned az emberiség ügye boszúlva va-
[gyon.

MAGYARORSZÁG

Itt hol szőke vizét a Duna rengeti,

Árpád gazdag arany hantjain, ó hazám!

Ceresnek koszorús homloka illatoz,

S a bővség ragyogó kürtje mosolyg reád.

Termékeny mezeid mennyei harmatok

Mossák, s csüreidért Europa írigyed.

Itt édent mutató sorhegyek oldalán

Bacchus tölt poharat, s néked az isteni

Nektár legnemesebb vedreiből merít,

Itt Arkádia zöld halmái nyillanak,

Hol Pán legjelesebb barmok után dalol,

Barmok, milyeneket boldog Arábia

Nem látott, sem egyéb nemzet az ég alatt.

Kárpátidnak arany gyomra kevély Perút

Felmúlván, örökös kincseit önti rád.

Minden jót, valamit hint az Olimp ura,
Minden jót, valamit Tellus az emberi
Táplálásra terem, néked az istenek
Bőv mértékje pazarl büszke határidon.
Boldog népeidet Titusok őrizik,
Kik mindannyi atyák és kegyes istenek,
S kiknek trónusokon Trézia lelke leng.
Törvényed s koronád Cherubim ör fedí,
Nem fertőzteti meg durva tirann keze:
Törvény, nem hatalom kénye, uralkodik
Rajtad, s régi dicső nemzeti díszed áll.
Ó bár vajha kies gyöngykoszorúd között
Még egy illatozó rózsa fakadna ki:
Szállnának le reád Grécia isteni,
Kik hajdan lehozák Attika földre
A nagy mestereket s bölcs tudományokat.
Akkor csillagokat hatna kevély fejed,
S elbámulna reád a zenith és nadir.

UTÓSZÓ

ALUDITÓL BERZSENYIIG,
a XVIII. század hetvenes
éveitől a XIX. század huszas
éveiig terjedő korszakát iro-
dalmunknak öleli föl ez a
kis anthológia. Irodalmunk

egyik legérdekesebb korszaka ez, az öntudatra
ébredésnek, tehát a tulajdonképeni céltudatos
művészi életnek a kezdete. Eleinte csupa tapo-
gatózás, az előfutárok, Faludi Ferenc (1704—
1779.), Ányos Pál (1756—1784.), Verseghy Fe-
renc (1757—1822.), Bacsányi János (1763—
1845.), Dayka Gábor (1769—1796.), Virág Be-
nedek (1754—1830.) már éreznek magukban
annyi erőt, hogy a régi, elcsépelt minták, az
utánzás jármát lerázzák, de még nem annyira
önállóak és nem is olyan tehetségesek, hogy
viszont teljesen szabadulni tudnának a megúj-
hodásthozó idegen befolyások varázsától. Már
Kazinczy Ferenc (1759—1831.), Szemere Pál
(1785—1861.) és Kisfaludy Sándor (1772—
1844.) alakja élesebben kiválik a kisebbrangú
költők seregéből, de az igazi, független mű-
vészi egyéniséget csupán Csokonai Vitéz Mi-
hály (1773—1805.), Kölcsey Ferenc (1790—
1838.) és Berzsenyi Dániel (1776—1836.) kép-
viselik. Csokonainak külön kötetet szántunk,
viszont Kölcsey és Berzsenyi költészete nem

olyan arányos minden részében, hogy egy önálló kötet megtelne válogatott verseikből. Így is azonban rajta voltunk, hogy mindaz, ami műveikben igazán tökéletes, a maga egészében, hiánytalanul meglegyen gyűjteményünkben.

A kötetet Faludinak egy szonettje vezeti be; szonettnek még kissé esetlen és félszeg, de nevezetes nemcsak azért, mert első fecskéje irodalmunkban ennek a sajátos nyugati versformának, hanem azért is, mert jellemzőnek tartottuk a kor egész költészetére. A magyar irodalom, mely eddig szinte kizárólag a klasszikus és bibliai minták után indult, most ismerkedik meg először behatóbban a tulajdonképeni nyugati műfajokkal, az olasz, francia, angol és német irodalom jellemző alkotásaival. Irodalmunk ekkor emelkedik ki eddigi elzárt provincializmusából, szűklátókörű deákos műveltségéből és lép szorosabb érintkezésbe a modern világirodalommal. Az irodalomtörténeti köztudat ugyan Ráday Gedeonnak tulajdonítja az úgynevezett „nyugateurópai verselés” meghonosítását és általában Faludit egy régibb korszak írói, Mikes és Amadé közé számítja. Ez azonban téves fölfogás. Faludi bár elszigetelten dolgozik, egész munkásságával a megújulás előfutárja s versformái is közelebb állnak a nyugateurópai formákhoz, mint Rádayéi, mert míg ezeknél a nyugati hangsúlyos verselés helyett az időmérték és rím kapcsolata alkotja az újdonságot, addig Faludi kísérletet tett a hangsúlyos lábakra, ami szabadabb és élénkebb az időmértékesnél és amit verselésünk újabb fejlődése is igazol.

[Ügyel-

Ügyeltünk arra is, hogy az egész kötet egységes benyomást keltsen és a kor képe egységesen bontakozzék ki benne. A francia forradalom első fuvalata már Bacsányinál érezhető, Napoléon világhódításai Berzsenyi féltő hazaszeretetét készítik lelkes szólamokra, míg Kazinczy és Kölcsey látomásaiban a magyar forradalom veti előre árnyékát. Színesebben alakulnak ki az egyes írói egyéniségek képei: Kazinczy világpolgári álmai mellett megszólal rajongó fajszeretete és a magyar nyelv ujításáért vívott lankadatlan küzdelme, szentimentális, németes ellágyulása mellett finom, görögös iróniája; Kölcseynél a keserű, kiábrándult életbölcsest megennyhíti a nemzeti haladásba vetett hite; Berzsenyinél a háborgó magyarságot a stoikus megnyugvás. A műformák is elég változatosan vannak képviselve: Kisfaludy Sándor lírai eposzának és regéinek kissé egyhangú stanzái, Kazinczy és Kölcsey könnyedt dalai, Szemere elegáns szonettei, Berzsenyi méltóságteljes ódái. Első pillanatra talán tarka kép, de azért van benne egység, mert egészében hű ábrázatát adja annak a kornak, amely sokféle törekvéseivel, próbálgatásaival, szétfutó irányjaival mégis csak a magyarság első, nagy kulturális ébredését jelképezi.

1921. Pütkösd hetében.

KIRÁLY GYÖRGY.

[FOG-

FOGLALAT

FALUDI FERENC KÖLTEMÉNYES MARADVÁNYIBÓL

A pipárul	5
Utravaló	5
Tarka madár	6
Kisztő ének	7
Forgandó szerencse	8
A feszülethez	9

ÁNYOS PÁL PANASZOS VERSEIBŐL

Egy hív szívnek keserve kedvese sírjánál	11
Egy boldogtalannak panaszai a hala- vány holdnál	12

BACSÁNYI JÁNOS POÉTAI MUNKÁIBÓL

Búsongás	14
Serkentő ének	14
Gyötrődés	15
A szenvedő	16
A franciaországi változásokra	17
Szentjóni Szabó László sírjánál	18

DAYKA GÁBOR KESERGŐ VERSEIBŐL

Titkos bú	19
A virtus becse	19
Kesergés	20

[Ver-

VERSEGHY FERENC

KELLEMETESEN MÚLATÓ NYÁJASKODÁSAIBÓL

Lilla	22
Klárikához	22

VIRÁG BENEDEK POÉTAI MUNKÁIBÓL

Bátorítás	24
Lantomhoz	25
Egy kis vígasztalás	26

KISFALUDY SÁNDOR HIMFY SZERELMEIBŐL

Dalok a Kesergő Szerelemből	28
Dalok a Boldog Szerelemből	38
Csobánc	45

KAZINCZY FERENC POÉTAI BERKÉBŐL

A kötés napja	58
Bor mellett	58
A szabad Erdély a török elűzése után	59
Vajda-Hunyad	61
Az epigramma	61
A distichon feltalálása	62
A mi nyelvünk	62

SZEMERE PÁL KÖLTEMÉNYEIBŐL

Éjjeli dal	63
Echo	63
Emlékezet	64

KÖLCSEY FERENC KÖLTEMÉNYEIBŐL

Rákos nimfájához	65
A reményhez	66
Szép Lenka	67
Bordal	69

[Csol-

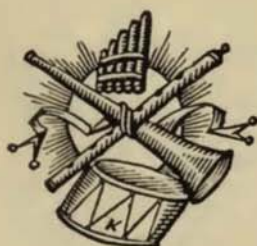
Csolnakon	71
Himnus	72
Vanitatum Vanitas	74
Remény, Emlékezet	77
Berkemhez	78
Esti dal	79
Drégel	80
Alkonyi dal	80
Hozzá	81
Derü	82
Hervadsz	83
A vándor	84
Zrínyi dala	84
Huszt	86
Távozás	86
Zrínyi második éneke	87

BERZSENYI DÁNIEL VERSEIBŐL
DALOK, ÓDÁK, ELÉGIÁK

A melancholia	89
A jámborság s középszer	90
Gróf Török Sophiehez	91
Melisszához	92
A közelítő tél	93
Horác	94
Osztályrészem	95
A tavasz	96
A Múzához	97
Barátomhoz	98
Magányosság	99
Az esthajnalhoz	100
Búcsúzás	101
A magyarokhoz	102
Megelégedés	104

[Felső-

FOGLALAT	127
Felsőbüki Nagy Pálhoz	104
Az ulmai ütközet	105
Horatiushoz	107
Búcsúzás Kemenes-Aljától	108
Keszthely	109
A felkölt nemességhez	110
Wesselényi hamvaihoz	111
Barátimhoz	112
Fohászkodás	114
A táncok	115
Életfilozófia	116
Levéltöredék barátnémhoz	118
Napoleonra	119
Magyarország	119
UTÓSZÓ	121

* KNER IZIDOR *

NYOMTATTA GYOMÁN

KÖNYVNYOMTATÓ MCMXXI.

* ESZTENDŐBEN *

A

„K O S Z O R U
A MAGYAR KÖLTÉSZET TAVASZI
VIRÁGAIBÓL“

CIMŰ ANTHOLÓGIA A

KNER-KLASSZIKUSOK

III. KÖTETE.

MEGJELENT 1200 PÉLDÁNYBAN.

A FAMETSZÉSŰ KÖNYVDISZKET

KOZMA LAJOS

RAJZOLTA

LaEur
K583ko

614730

Király, György (comp.)
Koszorú a magyar költészet tavaszi
virágaiból.

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

